

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Інститут філології та журналістики
Кафедра історії та культури української мови

І. П. ЛЕВЧУК

ПРАКТИЧНА СТИЛІСТИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ СТУДЕНТІВ НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ
«ВИДАВНИЧА СПРАВА ТА РЕДАГУВАННЯ»

Луцьк
Вежа-Друк
2014

УДК 811.161.2'38(072)
ББК 81.411.1-7р30-2
Л 38

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 6 від 19 лютого 2014 року).*

Рецензенти:

Жалко Т. Й. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри документознавства та інформаційної діяльності Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна»;

Рожило М. А. – кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент кафедри соціальних комунікацій Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Левчук І. П.

Л 38 **Практична стилістика** : робоча програма та методичні рекомендації для студентів напряму підготовки «Видавнича справа та редагування» / Ірина Петрівна Левчук. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 104 с.

Подано робочу програму з навчальної дисципліни «Практична стилістика» та методичні рекомендації, необхідні для успішного засвоєння лекційного курсу і підготовки до практичних занять. Представлено завдання для самостійної роботи, систему індивідуальної роботи та блок для самоконтролю.

Для студентів III курсу галузі знань 0303 «Журналістика та інформація», напряму підготовки 6.030303 «Видавнича справа та редагування».

УДК 811.161.2'38(072)
ББК 81.411.1-7р30-2

© Левчук І. П., 2014
© Гончарова В. О., 2014

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Опис навчальної дисципліни.....	6
Програма навчальної дисципліни.....	7
Структура навчальної дисципліни.....	13
Теми практичних занять.....	15
<i>Теоретичний блок</i>	15
<i>Практичний блок</i>	19
Тема 1. <i>Вступ. Основні поняття стилістики. Норми сучасної української літературної мови</i>	19
Тема 2. <i>Функціональні стилі української мови, критерії їх вирізнення</i>	22
Тема 3. <i>Публіцистичний стиль сучасної української літературної мови</i>	25
Тема 4. <i>Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови</i> ...28	
Тема 5. <i>Науковий стиль сучасної української літературної мови</i>	31
Тема 6. <i>Стилістичне використання багатозначності, омонімії, паронімії</i>	33
Тема 7. <i>Стилістичне використання синонімії та антонімії</i>	35
Тема 8. <i>Лексика іншомовного походження зі стилістичного погляду. Стилістичне використання неологізмів і застарілих слів</i>	36
Тема 9. <i>Термінологічна лексика в різних стилях мови</i>	38
Тема 10. <i>Мовні й стилістичні функції професіоналізмів, жаргонізмів та арготизмів. Розмовна, просторічна, діалектна лексика в різних стилях</i>	42
Тема 11. <i>Стилістичне використання фразеологізмів</i>	45
Тема 12. <i>Мовновиразові засоби стилістики</i>	47
Тема 13. <i>Морфологічні засоби стилістики</i>	48
Тема 14. <i>Стилістичні можливості простого речення</i>	51
Тема 15. <i>Стилістичні можливості складного речення</i>	53
Тема 16. <i>Стилістичні аспекти звертання. Вставні та вставлені конструкції</i>	55
Тема 17. <i>Пряма й непряма мова в тексті. Монолог, діалог, полілог</i>	57
Тема 18. <i>Стилістичні фігури в різних текстах</i>	59
Самостійна робота.....	62
Індивідуальні завдання.....	68
Блок тестового самоконтролю.....	70
Методи та засоби навчання.....	82
Форма підсумкового контролю успішності навчання.....	82
Методи та засоби діагностики успішності навчання.....	86
Розподіл балів.....	86
Короткий термінологічний словник.....	89
Рекомендована література до курсу.....	100
Додаток. Таблиця розподілу балів.....	103

ПЕРЕДМОВА

Лінгвістичні дисципліни разом з іншими літературознавчими, суспільними та іншими гуманітарними науками, забезпечуючи мовну підготовку майбутніх фахівців у галузі журналістики та інформації, передбачають глибоке та всебічне вивчення системи і структури національної мови, аналіз та опис лінгвістичних одиниць усіх рівнів. Однак вершиною науки про мову лінгвісти називають її стилістику.

Стилiстика спирається на знання природи, матерії, семантики та форм мовних одиниць, здобуті під час вивчення фонетики, лексики, граматики, але охоплює функціональний їх аспект, реалізацію в усному і писемному мовленні, у текстах різних типів і жанрів. Вивчаючи різноманітні можливості організації мови залежно від змісту і мети спілкування, вона встановлює доцільність використання мовних категорій, мовних засобів і прийомів для ефективнішого вираження певного змісту.

Пропонована у посібнику робоча програма навчальної дисципліни «Практична стилістика» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів напряму підготовки 6.030303 «Видавнича справа та редагування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стилістична диференціація мови, характеристика її функціональних стилів. На відміну від теоретичної стилістики практична стилістика має прикладний характер, зокрема перша орієнтована на обґрунтування поняття мовного стилю, стилістичної системи національної мови, загалом – визначення сутності стилістичних категорій у лінгвоукраїністиці, друга – на практичне вдосконалення мови, вибір мовцем найдоцільніших форм спілкування в різних суспільних сферах, на засвоєння мовних норм. Проте прикладний характер практичної стилістики не позбавляє її науково-теоретичної основи, а, навпаки, виводить практичну стилістику з науково-теоретичної бази загальної стилістики, стилістики мови, функціональної стилістики.

Міждисциплінарні зв'язки: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Сучасна українська мова», «Літературне редагування», «Українська мова в ЗМК», «Журналістська майстерність» тощо.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

1. Основні поняття стилістики. Функціональні стилі української мови.

2. Стилiстична диференціяція словникового складу української мови. Стилiстичне використання фразеології.

3. Граматичні засоби стилістики та їх використання. Стилiстичні фігури.

Мета викладання навчальної дисципліни «Практична стилістика» – дати знання основ стилістики як лінгвістичного вчення про функціонування мови, а також виробити у студентів вміння і навички аналізувати та продукувати стилістично довершені тексти різного типу відповідно до мети, призначення, умов спілкування в процесі їх майбутньої роботи.

Основні завдання вивчення дисципліни «Практична стилістика»:

- розширити сферу використання сучасної української літературної мови в усіх її функціональних різновидах;

- сприяти глибокому оволодінню стилістикою української мови як цілісною системою;

- виробити в майбутніх фахівців видавничої справи та редагування вміння визначати й оцінювати жанрово-стильові особливості різних текстів;

- виробити у студентів навички конструювання стилістично довершеного тексту;

- сприяти піднесенню культури фахового мовлення;

- розвивати мовне чуття й мовний смак.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- предмет дисципліни, її тематику та термінологію;

- основні принципи і критерії класифікації та внутрішньожанрової диференціяції стилів;

- характерні риси функціональних стилів української мови;

- стилістичну диференціяцію словникового складу української мови;

- словотворчі, морфологічні, синтаксичні засоби стилістики та можливості їх використання в тексті відповідно до мети, призначення, умов і сфери спілкування.

вміти:

- визначати стильові і жанрові мовні ознаки текстів;

- оцінювати стилістичні можливості наявних мовних одиниць;

- вирізняти й оцінювати стилістичні ефекти в тексті та виявляти стилістичні засоби, за допомогою яких вони досягаються;
- здійснювати стилістичний аналіз своїх і чужих текстів, виявляти відхилення від норм, застосовувати засоби для усунення недоліків;
- самостійно конструювати тексти різних типів відповідно до теми та комунікативної ситуації.

На вивчення навчальної дисципліни відведено 144 години / 4 кредити ECTS.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів 4	0303 «Журналістика та інформація»	нормативна
	6.030303 «Видавнича справа та редагування»	
Модулів 3		Рік підготовки 3
Змістових модулів 3		Семестри 5, 6
ІНДЗ: є		Лекції 34 год.
Загальна кількість годин 144		Практичні 36 год.
Тижневих годин: аудиторних 4 самостійної роботи 2 індивідуальної роботи 2	Бакалавр	Самостійна робота 38 год.
		Індивідуальна робота 36 год.
		Форми контролю: контрольна робота (V семестр), екзамен (VI семестр)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Основні поняття стилістики. Функціональні стилі української мови

Тема 1. Вступ. Предмет і завдання курсу. Практична стилістика як мовознавча дисципліна. Основні поняття й категорії стилістики

Становлення стилістики української мови як окремої мовознавчої дисципліни. Стилістичний аспект дослідження української мови на сучасному етапі. Предмет і завдання вивчення стилістики. Основні розділи стилістики. Стиль як основне поняття лінгвостилістики. Загальнонародна мова та літературна мова. Норми сучасної української літературної мови. Роль ЗМІ в поширенні норм української літературної мови. Методи лінгвостилістичних досліджень.

Тема 2. Сильова диференціація сучасної української літературної мови

Поняття функціонального стилю. Класифікація функціональних стилів в історії української мови. Критерії вирізнення функціональних стилів сучасної української мови. Проблема функціонального статусу епістолярного, конфесійного, ораторського, інформаційного стилів. Загальна характеристика функціональних стилів сучасної української літературної мови. Взаємодія функціональних стилів у сучасній українській мові.

Тема 3. Публіцистичний стиль сучасної української літературної мови

З історії вивчення публіцистичного стилю української мови. Основні характеристики мови публіцистичного стилю. Жанрова своєрідність публіцистичного стилю сучасної української літературної мови. Питання внормування мови публіцистичного стилю. Роль засобів масової інформації в поширенні норм української літературної мови.

Тема 4. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови

Диференційні риси та сфери вживання офіційно-ділового стилю. Різновиди (підстилі) офіційно-ділового стилю. Жанрові особливості

усних і писемних різновидів офіційно-ділового стилю. Текст як основа службового документа. Мовні засоби та прийоми стандартизації текстів ділового мовлення. Типові помилки в діловому мовленні та їх корекція.

Тема 5. Науковий стиль сучасної української літературної мови

Становлення та розвиток наукового стилю української мови. Специфіка наукового викладу інформації. Диференційні ознаки різновидів (підстилів) наукової прози. Жанрові особливості наукового стилю сучасної української літературної мови.

Тема 6. Художній стиль сучасної української літературної мови

Диференційні риси та сфери вживання художнього стилю сучасної української літературної мови. Лексико-фразеологічні особливості художнього стилю. Граматичні особливості художнього стилю. Жанрово-стильове розшарування художнього стилю.

Тема 7. Розмовний стиль сучасної української літературної мови

Етапи дослідження української розмовної літературної мови. Диференційні риси розмовного стилю української мови. Жанрова диференціація українського розмовного мовлення. Образність в українському усному мовленні.

Тема 8. Епістолярний стиль сучасної української літературної мови

Погляди лінгвістів на функціональний статус епістолярію. Основні жанри української епістолярії, їх структурно-семантичні особливості. Приватний лист у системі української епістолярії. Вияв авторського «я» в епістолярному тексті. Специфіка використання епістолярних текстів у сучасних ЗМІ.

Тема 9. Конфесійний стиль сучасної української мови

Проблема термінологічного окреслення конфесійного стилю. З історії конфесійного стилю української мови. Функціональний статус конфесійного стилю і його жанрова своєрідність. Диференційні риси конфесійного стилю української мови. Мовні засоби емоційного,

естетичного й інтелектуального впливу конфесійного стилю. Взаємодія конфесійного стилю української мови з іншими стилями на сторінках сучасної релігійної періодики.

Змістовий модуль 2. Стилiстична диференціяція словникового складу української мови. Стилiстичне використання фразеології

Тема 1. Стилiстичне розшарування української лексики. Стилiстичне використання багатозначності, омонімії та паронімії

Диференціяція лексики української мови за стилістичними ознаками. Багатозначність та омонімія (зіставна характеристика). Стилiстичне використання багатозначності та омонімії. Шляхи виникнення омонімів у мові. Повна та часткова омонімія. Омоніми в офіційно-діловому й науковому стилях. Паронімія як лексичне й стилістичне явище. Паронімія як вада тексту.

Тема 2. Стилiстичне використання синонімії та антонімії

Типи синонімів. Синоніми ідеографічні та стилістичні. Синоніми загальномовні та контекстуальні. Синоніми в стилістичному аспекті. Можливості цього розряду лексики в різних стилях мови. Евфемізми, перифрази та інші стилістичні фігури, що будуються на основі синонімії. Антонімія як лексичне та стилістичне явище. Антоніми загальномовні та контекстуальні. Антитеза, епітет-оксиморон та інші стилістичні фігури, що будуються на основі антонімії.

Тема 3. Лексика іншомовного походження та її стилістичне використання. Неологізми та застаріла лексика в різних стилях

Групи лексики сучасної української мови за походженням. Інтернаціоналізми, запозичення, власне іншомовні слова, екзотизми, варваризми та їх стилістичні можливості. Старослов'янізми в сучасній українській мові, специфіка їх функціонування в текстах конфесійного стилю. Критерії використання лексики іншомовного походження. Неологізми загальномовні й авторські. Причини появи, способи творення та стилістичні можливості. Оказіоналізми в засобах масової інформації. Стилiстичне використання застарілої лексики. Історизми й архаїзми в мові ЗМІ.

Тема 4. Термінологічна лексика в різних стилях мови

Термінологія як компонент української лексики. Характеристика термінів та вимоги до них. Способи введення термінів у тексти різного призначення. Роль термінів у науковому та інших стилях мови. Особливості використання термінів у мові ЗМІ.

Тема 5. Стилiстичнi функцiї професiоналiзмiв, жаргонiзмiв та арготизмiв. Розмовна, просторiчна, дiалектна лексика в рiзних стилях

Професіоналізми, їх типи, способи творення, можливості використання. Жаргонізми й арготизми (зіставна характеристика), можливості вживання в окремих функціональних стилях. Порівняльна характеристика розмовної та просторічної лексики, її стилістичне використання. Діалектизми в номінативній та стилістичній функції. Межі використання розмовних, просторічних та діалектних елементів у літературній мові, зокрема в засобах масової інформації.

Тема 6. Етимологія. Стилiстичнi можливостi внутрiшньої форми слова

Поняття про етимологію. Внутрішня форма слова. Деетимологізація та її роль у мові. Народна етимологія. Стилiстичнi можливостi внутрiшньої форми слова в художнiх, публiцистичних та наукових текстах. Етимологія як засіб гумору.

Тема 7. Стилiстичне використання фразеологiї

Типи фразеологічних одиниць за способом з'єднання компонентів. Фразеологічні звороти за їх походженням та зв'язками. Використання фразеологізмів у різних стилях мови. Контамінація фразеологізмів. Особливості відтворення фразеологічних зворотів у перекладах з однієї мови на іншу. Номінативні функції фразеологізмів. Експресивно-емоційна роль фразеологізмів у ЗМІ.

Тема 8. Мовновиразові засоби стилістики

Формування стилістичних засобів словесної виразності. Поняття тропів. Епітет. Граматичне вираження епітетів. Кольористичні епітети в художньому тексті. Порівняння, його види та способи вираження. Використання порівнянь у текстах різних стилів. Метафора в художніх і нехудожніх текстах. Інші мовновиразові засоби стилістики.

Змістовий модуль 3. Граматичні засоби стилістики та їх використання. Стилiстичнi фiгури

Тема 1. Стилiстичне використання засобiв словотвору

Афiксацiя з лексичного та стилiстичного погляду. Словоскладання й основоскладання в художнiх, нехудожнiх та фольклорних текстах. Виразальнi та емоцiйно-експресивнi властивостi словотвору. Проблема словотвiрної iнтерференцiї у функцiональних стилях української мови, шляхи її вирiшення. Дотримання словотвiрних норм у засобах масової iнформацiї.

Тема 2. Морфологiчнi засоби стилістики

Предмет i завдання граматичної стилістики. Особливості стилістичного використання категорії роду й числа. Стилiстичне використання варiантiв вiдмiнкових форм iменникiв. Типовi помилки в мовностилістичному використанні iменникiв. Стилiстичнi функцiї власних i загальних iменникiв, ступенiв порiвняння, стягнених i нестягнених форм прикметникiв. Стилiстичне використання числiвникiв. Стилiстичнi можливостi займенникiв. Стилiстичне використання дiєслiв. Iншi стилістичнi засоби морфологiї.

Тема 3. Стилiстичнi можливостi синтаксису. Просте речення в стилістичному аспекті

Стилiстичнi властивостi порядку слiв у реченні. Стилiстична мета й виправданiсть iнверсiй. Способи вираження пiдмета й присудка. Стилiстичне використання координацiї пiдмета й присудка. Синонiмiя варiантiв форм керування. Синонiмiя прийменникових конструкцiй. Варiанти вiдтворення українською мовою російських словосполучень з прийменниками «по», «при». Типи простих речень. Односкладнi та двоскладнi речення. Активнi, пасивнi та безособовi конструкцiї.

Тема 4. Стилiстичнi можливостi складного речення

Особливостi будови складного речення в науковому стилі. Зiставна характеристика простих i складних речень в офiцiйно-дiлових текстах. Типи складних речень, що переважають в художнiй лiтературі. Вплив фольклорних текстiв на синтаксис художнiх та публiцистичних творiв. Складнi речення в мові ЗМІ.

Тема 5. Однорідні члени речення. Відокремлення як стилістичний засіб

Стилістичні функції однорідних членів речення. Принципи побудови ряду, сполучники, прийменники та узагальнювальні слова. Значення пропускання та повторення сполучників. Відтінки значення та правила використання двочленних сполучників. Поняття про відокремлення як стилістичне явище. Загальний огляд відокремлених членів речення. Відокремлена прикладка в різних стилях мови.

Тема 6. Стилістичні аспекти звертання. Вставні та вставлені конструкції

Власне звертання й риторичне звертання. Семантична й стилістична характеристика звертань. Особливості функціонування звертань у різних стилях мови. Фольклорні звертання в художньому та публіцистичному стилях. Функції вставних слів у нехудожніх та художніх текстах. Вставлені конструкції в різних стилях мови.

Тема 7. Способи передачі чужої мови. Монолог, діалог, полілог

Пряма, непряма та невласне пряма мова. Способи передачі чужої мови в офіційно-ділових, наукових та публіцистичних текстах. Роль прямої мови в художніх текстах. Невласне пряма мова, її стилістичні можливості. Монолог, діалог, полілог у різних стилях мови. Особливості діалогу в художніх та публіцистичних текстах. Композиційні та стилістичні функції полілогу.

Тема 8. Період та його види. Стилістичні фігури в художніх і нехудожніх текстах

Період як особлива синтаксична конструкція. Структура періоду. Види періодів. Синтаксична характеристика та стилістичні можливості фігур. Стилістичні фігури в нехудожніх і художніх текстах. Використання фігур як засобу логічного виділення та впорядкування і як прийому посилення емоційно-експресивних можливостей викладу.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Усього	зокрема				
		Лек.	Практ.	Інд.	Сам роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1.						
Основні поняття стилістики. Функціональні стилі української мови						
Тема 1. Практична стилістика як мовознавча дисципліна. Основні поняття й категорії стилістики	4	2	2			
Тема 2. Сильова диференціація сучасної української літературної мови	6	2	2	2		
Тема 3. Публіцистичний стиль сучасної української літературної мови	8	2	2	2	2	
Тема 4. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови	6		2	2	2	
Тема 5. Науковий стиль сучасної української літературної мови	6		2	2	2	
Тема 6. Художній стиль сучасної української літературної мови	4			2	2	
Тема 7. Розмовний стиль сучасної української літературної мови	4			2	2	
Тема 8. Епістолярний стиль сучасної української літературної мови	4	2			2	
Тема 9. Конфесійний стиль сучасної української мови	4	2			2	
Разом за змістовим модулем 1	46	10	10	12	14	
Змістовий модуль 2.						
Стилістична диференціація словникового складу української мови. Стилістичне використання фразеології						
Тема 10. Стилістичне розшарування української лексики. Стилістичне використання багатозначності, омонімії та паронімії	8	2	2	2	2	

Тема 11. Стилiстичне використання синонiмiї та антонiмiї	6	2	2		2	
Тема 12. Лексика iншомовного походження та її стилiстичне використання. Неологiзми та застарiла лексика в рiзних стилях	8	2	2	2	2	
Тема 13. Термiнологiчна лексика в рiзних стилях мови	6	2	2	2		
Тема 14. Стилiстичнi функцiї професiоналiзмiв, жаргонiзмiв та арготизмiв. Розмовна, просторiчна, дiалектна лексика в рiзних стилях	6	2	2	2		
Тема 15. Етимологiя. Стилiстичнi можливостi внутрiшньої форми слова	2				2	
Тема 16. Стилiстичне використання фразеологiї	6	2	2	2		
Тема 17. Мовновиразовi засоби стилiстики	6		2	2	2	
Разом за змiстовим модулем 2	48	12	14	12	10	
Змiстовий модуль 3.						
Граматичнi засоби стилiстики та їх використання. Стилiстичнi фiгури						
Тема 18. Стилiстичне використання засобiв словотвору	4	2			2	
Тема 19. Морфологiчнi засоби стилiстики	8	2	2		2	
Тема 20. Стилiстичнi можливостi синтаксису. Просте речення в стилiстичному аспектi	8	2	2	2	2	
Тема 21. Стилiстичнi можливостi складного речення	8	2	2	2	2	
Тема 22. Однорiднi члени речення. Вiдокремлення як стилiстичний засiб	4	2		2		
Тема 23. Стилiстичнi аспекти звертання. Вставнi та вставленi конструкцiї	6		2	2	2	
Тема 24. Способи передачі чужої мови. Монолог, дiалог, полiлог	6		2	2	2	
Тема 25. Перiод та його види. Стилiстичнi фiгури в художнiх i нехудожнiх текстах	6	2	2	2		
Разом за змiстовим модулем 3	50	12	12	14	12	
Усього годин	144	34	36	38	36	

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Теоретичний блок

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	2	3
1	<p><i>Вступ. Основні поняття стилістики.</i> <i>Норми сучасної української літературної мови</i> 1. Предмет і завдання вивчення стилістики. Місце практичної стилістики в системі мовознавчих дисциплін. 2. Основні поняття стилістики. 3. Загальнонародна мова і літературна мова. Норми сучасної української літературної мови. 4. Роль ЗМІ в поширенні норм української літературної мови. 5. Методи стилістичних досліджень.</p>	2
2	<p><i>Функціональні стилі української мови, критерії їх вирізнення</i> 1. Поняття функціонального стилю. 2. Класифікація функціональних стилів в історії української мови. 3. Критерії вирізнення функціональних стилів сучасної української мови. 4. Загальна характеристика функціональних стилів сучасної української літературної мови. 5. Взаємодія функціональних стилів у мові.</p>	2
3	<p><i>Публіцистичний стиль сучасної української літературної мови</i> 1. Становлення та розвиток публіцистичного стилю української мови. 2. Диференційні риси та сфери функціонування публіцистичного стилю. 3. Специфіка мови публіцистичного стилю. 4. Жанрова парадигма публіцистичного стилю.</p>	2
4	<p><i>Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови</i> 1. Диференційні риси та сфери вживання офіційно-ділового стилю.</p>	2

	<p>2. Різновиди (підстилі) офіційно-ділового стилю.</p> <p>3. Текст як основа службового документа. Мовні засоби і прийоми стандартизації текстів ділового мовлення.</p> <p>4. Типові помилки в діловому мовленні та їх корекція.</p>	
5	<p><i>Науковий стиль сучасної української літературної мови</i></p> <p>1. Становлення та розвиток наукового стилю української мови.</p> <p>2. Специфіка наукового викладу інформації.</p> <p>3. Диференційні ознаки різновидів (підстилів) наукової прози.</p> <p>4. Жанрові особливості наукового стилю сучасної української літературної мови.</p>	2
6	<p><i>Стилістичне використання багатозначності, омонімії та паронімії</i></p> <p>1. Багатозначність. Стилістичні можливості багатозначності.</p> <p>2. Шляхи виникнення омонімів у мові. Повна та часткова омонімія.</p> <p>3. Стилістичні функції омонімів. Каламбур.</p> <p>4. Паронімія як лексичне та стилістичне явище. Парономазія.</p> <p>5. Паронімія як вада тексту.</p>	2
7	<p><i>Стилістичне використання синонімії та антонімії</i></p> <p>1. Синоніми в мові, типи синонімів.</p> <p>2. Стилістичні функції лексичних синонімів.</p> <p>3. Стилістичні фігури, побудовані на основі синонімії.</p> <p>4. Антоніми. Словникові та контекстуальні антоніми в мові, їх функції.</p> <p>5. Образно-виразові засоби, побудовані на антонімії.</p>	2
8	<p><i>Лексика іншомовного походження зі стилістичного погляду. Стилістичне використання неологізмів і застарілих слів</i></p> <p>1. Стилістичне використання слів іншомовного походження, способи введення їх у текст.</p> <p>2. Причини виникнення, способи творення та стилістичні можливості неологізмів.</p>	2

	3. Стилiстичне використання iсторизмiв й архаїзмiв у рiзних стилях.	
9	Термiнологiчна лексика в рiзних стилях мови 1. Термiнологiя як компонент української лексики. Характеристика термiнiв та вимоги до них. 2. Способи введення термiнiв у тексти рiзного призначення. 3. Роль термiнiв у науковому та iнших стилях мови. 4. Особливостi використання термiнiв у мовi ЗМi.	2
10	Мовнi й стилiстичнi функцiї професiоналiзмiв, жаргонiзмiв та арготизмiв. Розмовна, просторiчна, дiалектна лексика в рiзних стилях 1. Професiоналiзми. Стилiстичне використання професiоналiзмiв. 2. Вживання жаргонiзмiв й арготизмiв в окремих функцiональних стилях. 3. Порiвняльна характеристика розмовної й просторiчної лексики, її стилiстичнi можливостi. 4. Дiалектизми. Стилiстичнi функцiї дiалектизмiв.	2
11	Стилiстичне використання фразеологiзмiв 1. Типологiя фразеологiзмiв. 2. Фразеологiчнi звороти за їх походженням. 3. Способи «перекладу» фразеологiчних одиниць. 4. Тяжiння фразеологiзмiв до певних функцiональних стилiв. 5. Трансформацiя фразеологiзмiв у мовi ЗМi.	2
12	Мовновиразовi засоби стилiстики 1. Диференцiацiя мовновиразових засобiв стилiстики: стилiстично маркованi та стилiстично немаркованi. 2. Формування стилiстичних засобiв виразностi. 3. Епiтет. Граматичне вираження епiтетiв. Кольористичнi епiтети в художньому тексті. 4. Порiвняння, його види та способи вираження. Використання порiвнянь у текстах рiзних стилiв. 5. Метафора в художнiх i нехудожнiх текстах.	2
13	Морфологiчнi засоби стилiстики 1. Стилiстична специфіка категорiй роду та числа iменникiв.	2

	<p>2. Стилістичні функції відмінкових форм іменника.</p> <p>3. Стилістичні особливості загальних і власних іменників.</p> <p>4. Стилістична спроможність прикметників.</p> <p>5. Стилістичні можливості дієслова.</p> <p>6. Стилістичне використання числівників і займенників.</p>	
14	<p><i>Стилістичні можливості простого речення</i></p> <p>1. Стилістичні можливості синтаксису.</p> <p>2. Стилістичні властивості порядку слів у реченні.</p> <p>3. Стилістичне використання координації підмета й присудка.</p> <p>4. Типи простих речень. Односкладні та двоскладні речення.</p>	2
15	<p><i>Стилістичні можливості складного речення</i></p> <p>1. Особливості будови складного речення в різних стилях.</p> <p>2. Вплив фольклорних текстів на синтаксис художніх та публіцистичних творів.</p> <p>3. Дієприкметниковий зворот і підрядне означальне речення, паралельність цих конструкцій і їх стилістичні відтінки.</p> <p>4. Дієприслівникові звороти й підрядні обставинні речення як паралельні конструкції, їх змістові та стилістичні відтінки.</p>	2
16	<p><i>Стилістичні аспекти звертання. Вставні та вставлені конструкції</i></p> <p>1. Семантична та стилістична характеристика звертань.</p> <p>2. Особливості функціонування звертань у різних стилях мови. Фольклорні звертання в художньому та публіцистичному стилях.</p> <p>3. Функції вставних слів у нехудожніх і художніх текстах.</p> <p>4. Вставлені конструкції в різних стилях мови.</p>	2
17	<p><i>Пряма й непряма мова в тексті. Монолог, діалог, полілог</i></p> <p>1. Способи передачі чужої мови в текстах різних стилів.</p>	2

	<p>2. Роль прямої мови в художніх творах.</p> <p>3. Невласне пряма мова, її стилістичні можливості.</p> <p>4. Монолог у різних стилях мови.</p> <p>5. Діалог у художніх та публіцистичних текстах.</p> <p>6. Композиційні та стилістичні функції полілогу.</p>	
18	<p>Стилістичні фігури в різних текстах</p> <p>1. Синтаксична характеристика та стилістичні можливості фігур.</p> <p>2. Стилістичні фігури в нехудожніх та художніх текстах.</p> <p>3. Використання фігур як засобу логічного виділення та впорядкування і як прийому посилення емоційно-експресивних можливостей викладу.</p>	2
	Разом	36

Практичний блок

Тема 1. Вступ. Основні поняття стилістики. Норми сучасної української літературної мови

1. Укладіть тлумачний словник лінгвістичних понять: «національна мова», «літературна мова», «сучасна українська мова», «мовна норма», «культура мови», «кодифікація мови».

2. Розкрийте сенс якостей грамотної мови (правильність, точність, логічність, чистота, виразність, багатство, доречність).

3. Прокоментуйте думку, висловлену відомим письменником Борисом Антоненком-Давидовичем.

Правильно й чисто говорити своєю мовою може кожен, аби тільки було бажання. Це не є перевагою вчених-лінгвістів, письменників або вчителів-мовників, це – не тільки ознака, а й обов'язок кожної культурної людини. Культурними в нас можуть бути всі, незалежно від того, працює людина розумово чи фізично.

4. Поміркуйте над висловлюванням сучасної української тележурналістки Людмили Добровольської у контексті Вашої майбутньої професійної діяльності.

Удосконалення мови має бути усвідомленим вибором кожної людини (Л. Добровольська).

5. Оцініть наведені висловлювання героїв літературних творів з погляду культури мови.

I. [Лист солдата до дівчини зі збереженням орфографії автора]

Січас служить какось непривично, трудно звикать, що тобою командують, та все привикнеця, пайка хватає, наїдаюся полностью, так що на здоров'я не скаржусь, плюс до цього ще й рижим, і фіззарядка теж здоров'я дасть... (О. Гончар. Роман «Собор»).

II. – А я це-о... Ну, ніби йшов... і це-о... Палажка Багнюкова ніби це-о... каже... це-о... ніби світла у вас нема. То я... це-о... Ну, ніби зайшов до вас... Це-о... Ніби сказати хочу, що... це-о, не переживайте, тітко Ярино, бо... це-о... скоро поправлять. Дріт упав, обірвався ніби. То я, знаєте, це-о... Щоб ви не переживали. Це не тільки у вас: і в Литвака нема, і в Дідурника... (В. Горбатюк. Оповідання «Небіж Гринь»).

III. Тьотя зацокотіла каблучкою об графин:

– Не так давно я прочитала, щоб ви знали, товариші, одну дуже цікаву книжку. Прочитала всю книжку, і в тій книжці прочитала буквально все, що було написано і надруковане в тій книжці. Буквально все. А найбільше я прочитала, щоб ви знали, таке глибокодумне місце: життя – то є все... І оце воно мені зараз чомусь згадалося: життя – то є все... Так! (Трошки задумалась, покивала головою, зітхнула). Життя – то є все... Пропоную, товариші, обрати президію. (Поспішаючись). Гадаю, годі буде одного председателя? Заперечень нема? Нема!.. Кого? (М. Куліш. П'єса «Мина Мазайло»).

6. Доберіть 3 приклади порушення вимог культури мови героями літературних творів і прокоментуйте функціональне навантаження такого мовного портретування.

7. Ознайомтеся з думкою українського мовознавця Олександри Сербенської, поміркуйте над її слухністю, аргументуйте свою позицію.

У ЗМІ відбуваються складні еволюційні процеси, пов'язані з життям національної мови. Якщо в кінці ХІХ – на початку ХХ ст. такою сферою була художня література, то сьогодні одним з найважливіших центрів активного життя літературної мови стає, безперечно, сфера мас-медіа (О. Сербенська).

8. Прокоментуйте на прикладі власних спостережень думку, висловлену українським мовознавцем Олександром Пономарівом щодо мовної практики журналістів.

Чимало українських журналістів поза мікрофоном, екраном чи редакцією друкованого органу не користуються українською мовою, через що з їхніх вуст або з-під пера й вилітають [...] «перли». Створюється враження, що дехто з теле- й радіожурналістів України замість того, щоб заохочувати громадян нашої держави до поширення сфер уживання української мови, тільки й чекає, аби інтерв'юваний заговорив російською мовою, щоб і самому негайно перейти на неї. Інакше чим можна пояснити те, що по телебаченню й радіо люди з колоритними українськими прізвищами виступають російською мовою, часто кумедною (бо не можна ж жити на рідній землі й досконало вивчити мову, занесену з інших країв), аби тільки не українською. Приклад такі люди часто-густо беруть із журналістів (О. Пономарів).

9. Проаналізуйте регіональне періодичне видання (на вибір) на дотримання норм української літературної мови. Зредагуйте зафіксовані ненормативні конструкції, прокоментуйте причини помилок.

Рекомендована література до теми

1. Арешенков Ю. О. «Стиль» як категоріальне поняття стилістичної науки / Ю. О. Арешенков // Наук. вісн. Чернів. ун-ту. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 117–118 : Слов'ян. філологія. – С. 3–10.

2. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

3. Єрмоленко С. Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко [та ін.] ; ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.

4. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 7–12.

5. Масенко Л. Т. Мова і суспільство : Постколоніальний вимір / Л. Т. Масенко. – К. : ВД «КМ Академія», 2004. – С. 104–114.

6. Пилинський М. М. Мовна норма і стиль / М. М. Пилинський. – К. : Наук. думка, 1976. – 287 с.

7. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.

8. Сербенська О. А. Актуальне інтерв'ю з мовознавцем : 140 запитань і відповідей / О. А. Сербенська, М. Й. Волощак. – К. : ВЦ «Просвіта», 2001. – С. 66–67, 135–136.

9. Струганець Л. Диференційні ознаки норми літературної мови / Л. Струганець // Культура слова. – 2011. – Вип. 74. – С. 34–43.

10. Українська мова : енциклопедія / ред. кол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Укр. енцикл., 2000. – С. 600–604 (*Статті «Стилістика» і «Стиль» законспектувати*).

Тема 2. Функціональні стилі української мови, критерії їх вирізнення

1. Укладіть тлумачний словник лінгвістичних понять: «функція мови», «функційний / функціональний стиль мови».

2. Доберіть із газет, журналів, підручників, художніх творів тощо зразки текстів різних функціональних стилів. Назвіть риси, які характеризують тексти.

3. Визначте, у яких стилях уживається кожне з поданих словосполучень. Відповідь обґрунтуйте.

Розривати контракт, зустрітися з президентом, керівництво університету, віддати голос, стріла крана, гусениця трактора, офіційний Київ, залізна воля, наріжний камінь, матеріальна відповідальність, згода сторін, золоті руки, гостра зацікавленість, чорне золото, підписати папір, підпис під документом.

4. Порівняйте зразки різних стилів, об'єднані спільною темою. Визначте, які мовні засоби формують стилістичні риси кожного тексту.

1. Державна мова – закріплена традицією або законодавством мова, уживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодства, громадських органах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики. Термін з'явився у часи виникнення національних держав. В однонаціональних державах немає необхідності юридичного закріплення державної мови. В багатонаціональних країнах конституцією (законодавством) статус державної, як правило, закріплюється за мовою більшості населення. У деяких країнах відповідно до їхнього територіально-етнічного складу статус державних надано двом і більше мовам (напр., у Канаді – англійській і французькій). У демократичних країнах із статусом однієї мови як державної забороняється дискримінація громадян за

мовною ознакою, носії інших мов мають право користуватися ними для задоволення своїх потреб (Українська мова. Енциклопедія).

II. Державною мовою в Україні є українська мова. Держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України. В Україні гарантується вільний розвиток, використання і захист російської, інших мов національних меншин України (Конституція України. Стаття 10).

III. [...] Світлоярівці в своїй самозакоханості і самозасліпленості вважали, що поза Дніпром немає України, бо ж думалося: Дніпро – як мова. Мово наша і Ріко наша! Невичерпна, вічна, молода, як весняне листя. Райдуги купаються в Дніпрі, небо змарніє від птаства, червоновишневі зорі горять угорі, земля стогне від тяжкості хлібів, громи вигуркочують над просереддю Ріки, і садки вишневі коло хат, і хрущі над вишнями, і червоно в небо устає новий псалом залізу, а над усім мова гримить, і шепоче, і ніжно лащить, і бунтується: «О люди, люди небораки...», і дух рве до бою, і діти просять «моні», а матері лебедіють над ними, і мружаться гаї, «леліє, віє, ласкавіє», і небо пахне сміхом. Мово вкраїнська, звідки прилетіла, як тут зросла, розцвіла й зарясніла? Чи пила ти воду з Дніпра, чи купалася в його ласкавих водах, чи злітала з його мільйоннокрилим птаством! Мова! Течеш вільно й вільно, як Ріка. «Тече вода в синє море, та не витікає...», а на ній човни золотії звуків, слів, мови – «Із сиво-сивої Давнини причалюють човни золотії» (П. Загребельний).

IV. В нашій мові – думки і мрії наших предків про волю і щастя, боротьба і звитяга, їхнє одвічне трудолюбство і мрійлива душа. Просте, рахманне слово несе людям Добро, Правду, Істину. Його не можна не любити, без нього не можна жити. Мова – це барвіста крайка, яка прослалася з глибини віків у майбуття, тримаючись за неї, ми долаємо перелogi і круті гори. Рідна мова слугує нам завжди. Словами щирими ми звіряємося в дружбі один одному й іншим народам, словами ніжними відкриваємо серце коханій, словом гострим і міцним, як криця, даємо відсіч ворогові.

Нас чарує музика слів:

На Чорному морі, на білому камені...,

бо:

Без милого й сонце світить, як ворог сміється.

Не можна ходити по рідній землі, не чаруючись виплеканою народом у віках рідною мовою. Виплеканою, подарованою нам на віки вічні, щоб берегли, щоб леліяли, щоб розвивали далі.

Слова можуть об'єднувати і роз'єднувати, але згуртовуюча, об'єднуюча сила їхня стократ дужча. В народі немає скарбу більшого, як його мова. І коли є загроза децицію втратити з того скарбу, нас проймає тривога. Як матір за рідну дитину, як дбайливого господаря за чистий лан. Така тривога сьогодні має під собою підстави. Тож маємо зробити все для того, щоб не згорнулися крила, щоб не обірвалася нитка, яка веде з давнини в наші дні (Ю. Мушкетик. Виступ на святі рідної мови в Полтаві).

5. Визначте стиль, сферу використання та призначення поданого тексту. Назвіть основні ознаки та проаналізуйте мовні засоби.

*«Як хочете, щоб робили вам люди, так і ви робіть їм» (Лк. 6, 31).
В ім'я Отця, і Сина, і Святого Духа!*

Дорогі браття і сестри! Ось найдорогоцінніше правило життя, яке потрібно було б вогняними літерами позначити скрізь, де живуть люди, для постійного нагадування про їхній взаємний обов'язок. Не минає жодного дня, щоб у нас не було приводу застосувати його у житті. Та й як можна жити інакше, щоб життя земне було радісним? Людина за своєю природою є суспільною істотою. Від колиски й до могили вона постійно обертається серед подібних до себе людей, безперервно спілкується з ними.

Сім'я, друзі, знайомі, товариші по роботі, нарешті, просто сторонні люди, з якими неминуче зустрічається людина, – всі вони створюють таку різноманітну сітку стосунків, що людині часом важко визначити, як їй правильно діяти. До того ж усі люди різні й неповторні за своїми характерами. Кожен з них має свої власні особливості: один розумний і освічений, інший – маловихований; один викликає повагу, інший – байдужість чи навіть гидливість; один для нас корисний і необхідний, інший сам залежить від нас і чекає на допомогу; один прихильно ставиться до нас і покровительствує, інший виявляє явну неприхильність, зловтішається, пригноблює; врешті, в одного Христос такий, в іншого – інакший. Таке безконечно різноманітне людство. Скільки потрібно терпіння, тактовності, спритності, гнучкості, хитрувань, нерідко – неправди і лицемір'я, щоб, враховуючи зазначені особливості людини, з кожним підтримувати і зберігати добрі стосунки (Патріарх Філарет).

6. Керуючись вимогами до епістолярного стилю, зробіть запис до щоденника за поточний день (використайте при цьому описи людей, предметів, простору, роздуми, розповіді – залежно від подій дня).

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Єрмоленко С. Я. Українська мова : короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / С. Я. Єрмоленко [та ін.] ; ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Либідь, 2001. – 224 с.

3. Капелюшний А. О. Практична стилїстика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 7–12.

4. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 149–160.

5. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 5–18.

6. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М. Н. Кожинной; члены редколлегии: Е. А. Баженова, М. П. Котюрова, А. П. Сковородников. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.

Тема 3. Публіцистичний стиль сучасної української літературної мови

1. Доведіть, що поданий текст належить до публіцистичного стилю. Визначте підстиль і жанр. Поясніть, якими засобами твориться стильове забарвлення. Як досягається зв'язність тексту?

Перше у світі інтернет-кафе Cyberia відкрілося в Лондоні, у приміщенні штаб-квартири інтернет-провайдера Easynet. Створили його польська емігрантка, викладач інформатики в одному з лондонських університетів Єва Паско та її подруга Ген Тіар, чоловік якої працював тоді програмістом у компанії Easynet. Успіх закладу був феноменальний: за два роки кафе зайняло весь будинок плюс підвал, а персонал зріс із двох до 45 осіб.

Cyberia замислювалося його творцями не як підприємство громадського харчування, а передусім як просвітницький клуб. Його головним завданням було навчити якомога більшу кількість жінок упевнено користуватися Інтернетом. «Кава з булочкою»

пропонувалися в Cyberia як опція, додаткове джерело комфорту під час перебування у віртуальному просторі. Проте результат виявився цілком несподіваним: відвідувачами кафе стали широкі маси населення, а інтереси й мета відвідання Інтернету – найрізноманітнішими. Хоча в Cyberia певний час усе ж таки діяв центр навчання користування Інтернетом, виявилось, що відвідувачі й самі чудово навчаються цього у розслабленій і невимушеній обстановці кафе. Якби Паско і Тіар здогадалися запатентувати свій винахід, вони виявилися б сьогодні власниками гігантської бізнес-імперії: зараз у світі налічується понад 20 тисяч інтернет-кафе. Нині Єва Паско очолює журі одного з міжнародних конкурсів на найкращий інтернет-заклад (Із газети).

2. З'ясуйте, які з особливостей публіцистичного стилю (пристрасність, поєднання логічності з образністю, використання суспільно-політичної лексики, риторичних питань, вигуків, повторів) реалізовано в наведеному тексті.

<...>Армія з власної ініціативи ніколи не воює, вона лише виконує волю вищого державного чи політичного керівництва країни, сформульовану у відповідних рішеннях. А ось розплачуватися за ці рішення доводиться життям і кров'ю солдатам, офіцерам, мирному населенню.

Згідно з офіційними даними Міністерства оборони колишнього СРСР, кризь пекельне афганське горнило пройшло 546255 советських громадян. Станом на 25 лютого 1989 року втрати особового складу «обмеженого контингенту» були такі: убито й померло від ран – 13833 особи, поранено 49985, пропало безвісти 380, стали безнадійними інвалідами – 6669 осіб. Із призовників України полягло в Афганістані понад три тисячі чоловік.

Народ України повинен поставити немеркнучу свічу на символічній могилі жертв махрово-шовіністичного етноциду. І скласти молитву про вічну пам'ять безневинно убієнним, про вічну пам'ять людському болю, просити в Бога прощення за невірні гріхи своїх братів і щиро покаяться, що є неодмінною умовою істинного духовного оновлення. Водночас хай «чорні тюльпани» стануть суворим попередженням нащадкам: ось що чекає народ, який дозволить позбавити себе власної незалежності (О. Мусієнко).

3. Знайдіть у газетах зразки текстів різних підстилів публіцистичного стилю. Доведіть, що це саме той підстиль, назвавши його ознаки.

4. Прокоментуйте думку, висловлену відомим російським письменником Георгієм Марковим.

Публіцистика – це секундна стрілка годинника... Публіцистика так само готує народження великих жанрів літератури, як із секунд складаються хвилини й години.

5. Визначте, на яких мовних явищах зосереджує увагу письменник Петро Федотюк в «Етюдах про мову». З'ясуйте причини виникнення наведених мовних помилок.

I. Чуси не тільки від коментаторів, а й від освічених людей: «Моя улюблена дружина». Подумати б, у нього гарем. Адже «улюблений» – це один з багатьох: улюблений фільм, спортивний клуб, колір тощо. Коли ж про єдину живу істоту, то тут до місця буде «коханий» (любий): «кохана (люба) дружина», «коханий (любий) чоловік», «кохана (люба) матуся»...

II. Начитаєшся програм, наслухаєшся по телебаченню «муз парадів самих, самих», «муз.non-stop'ів», «ток-шоу», «KISSів», «TV-musik», «BIZ-турботних вечорів», «BIZ-перерви» і ніяк не позбудишся відчуття: є мова українська, а є мовби-українська – тих-таки програм того-таки телебачення!

6. Поміркуйте та запропонуйте відповідники до наведених слів і словосполук інтерферентної будови.

Багатообіцяючі слова, біжучий рядок, ведучі університети, віруючі люди, енергозберігаючі технології, координуюча група, обездолений, обслуговуючий персонал, поправити текст, роздрукувати текст.

7. Використовуючи мовні засоби публіцистичного й художнього стилів, напишіть невеликий за обсягом (200 слів) нарис про свого сучасника – яскраву та неординарну особистість.

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Капелюшний А. О. Практична стилїстика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 7–12.

3. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 270–282.

4. Навальна М. І. Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст. : монографія / М. І. Навальна; НАН України, Ін-т укр. мови. – К. : Вид. дім Д. Бураго, 2011. – 328 с.

5. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 12–14.

6. Проблеми культури мови і стилїстики в журналістській практиці : навч.-метод. посіб. / уклад. : Н. Д. Бабич, О. О. Жук; Чернів. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича. – Чернівці : Рута, 2007. – 160 с.

7. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М. Н. Кожиной; члены редколлегии: Е. А. Баженова, М. П. Котюрова, А. П. Сковородников. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.

8. Фарїон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фарїон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 300–310.

9. Чемеркін С. Публіцистичний стиль української мови в Інтернеті : диференційні ознаки / С. Чемеркін // Освіта і упр. – 2010. – 13, № 4. – С. 73–80.

Тема 4. Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови

1. Визначте стильову належність тексту. Назвіть характерні риси стилю.

Стаття 3. Сім'я

1. Сім'я є первинним та основним осередком суспільства.

2. Сім'ю складають особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки.

Подружжя вважається сім'єю і тоді, коли дружина та чоловік у зв'язку з навчанням, роботою, лікуванням, необхідністю догляду за батьками, дітьми та з інших поважних причин не проживають спільно.

Дитина належить до сім'ї своїх батьків і тоді, коли спільно з ними не проживає.

3. Права члена сім'ї має одинока особа.

4. Сім'я створюється на підставі шлюбу, кровного споріднення, усиновлення, а також на інших підставах, не заборонених законом і таких, що не суперечать моральним засадам суспільства (Із Сімейного кодексу України).

2. Знайдіть у наведеному фрагменті риси офіційно-ділового стилю (офіційність, точність, документальність, стислість, стандартизованість вислову, використання нейтральних мовних засобів, стандартної канцелярської лексики).

Я, нижчепідписаний Альфред Бернад Нобель, розваживши й ухваливши, цим оголошую мій заповіт щодо майна, нажитого мною до моменту смерті.

Усе майно, яке залишилося після мене і яке можна реалізувати, розподілити так: капітал виконавці моєї духівниці повинні вжити на придбання цінних паперів, створивши фонд, відсотки з якого видаватимуться як премія тим, хто протягом попереднього року найбільше прислужився людству. Зазначені відсотки слід поділити на п'ять частин, які призначаються: перша частина – тому, хто зробив найважливіше відкриття або винахід у галузі фізики; друга – тому, хто зробив велике відкриття або вдосконалення в галузі хімії; третя – тому, хто досяг видатних успіхів у ділянці фізіології або медицини; четверта – творцеві найбільш значного літературного твору, що відбиває людські ідеали; п'ята – тому, хто зробив вагомий внесок у єднання народів, ліквідацію рабства, зниження кількості наявних армій і сприяння мирній домовленості. Премії в галузі фізики та хімії має присуджувати Королівська шведська академія наук, премії з фізіології та медицини – Королівський Каролінський інститут у Стокгольмі, з літератури – Шведська академія у Стокгольмі, премію миру – комітет із п'яти осіб, обраних норвезьким стортингом. Моє особливе бажання полягає в тому, щоб на присудження премій не впливала національність кандидата, щоб премію здобували найдостойніші, незалежно від того, скандинави вони чи ні.

Цей заповіт є останнім, він має законну силу і скасовує всі мої попередні заповіти, якщо такі виявлять після моєї смерті. Насамкінець, остання моя обов'язкова вимога полягає в тому, щоб після мого відходу у вічність компетентний лікар констатував факт смерті, і лише потім моє тіло слід віддавати для спалення.

3. Доберіть до наведених висловів літературні відповідники та запишіть їх.

Точка зору, на протязі, приймати участь, приймати міри, носити ім'я, носити характер, повістка дня, вибач мене, кидатися в очі, приходити в голову, оточуюче середовище, по можливості, в

кінці кінців, в якості директора, матеріальне положення, заключити угоду, виписка з протоколу.

4. Запишіть українські відповідники російських сталих словосполучень.

Беспредел в книгоиздательском деле, больше всего, быть на стороне, важный вид, важный участок работы, в большей степени, в будущем году, в двух шагах от..., в другой раз, в знак уважения, в любое время, мера пресечения, мелочные интересы, оптовая продажа, по контракту, по ошибке, физическое лицо, халатное отношение к делу.

5. Зредагуйте документ відповідно до чинних вимог. Запишіть правильний варіант.

ДО УВАГИ НАСЕЛЕННЯ ТА ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

В зв'язку з поверненням поштовими адміністраціями зарубіжних країн значної кількості надісланої за кордон кореспонденції із-за недотримання порядку адресування, встановленого Всесвітнім поштовим союзом, «Укрпочта» повторно повідомляє про необхідність дотримання наступного порядку і наводить приклад адресування листів з урахуванням використання для цієї цілі конвертів, що є у продажі.

Адрес має бути написаний чітко або віддрукований на машинці, комп'ютері без переносу частин слова на інший рядок.

1-й: ім'я та прізвище адресата;

2-й: вулиця і номер будинку або поштової скриньки;

3-й: місто, штат, поштовий індекс.

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 7–12.

3. Мацько Л. І. Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 257–270.

4. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 6–9.

5. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М. Н. Кожиной; члены редколлегии: Е. А. Баженова,

М. П. Котюрова, А. П. Сковородников. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.

6. Туровська Л. Термінологізація назв осіб в українській мові / Л. Туровська // Українська мова. – 2009. – № 2. – С. 86–94.

Тема 5. Науковий стиль сучасної української літературної мови

1. З'ясуйте, який стиль репрезентує наведений текст. Обґрунтуйте свій висновок.

У своїй комунікативній функції мова регулює стосунки між людьми, а в естетичній функції впливає і на почуттєву сферу людини, коригує її поведінку, психічний стан. Мовлення ж встановлює і підтримує контакт (емотивна функція мовлення), уточнює і доповнює ту чи ту ситуацію спілкування. У цих випадках недостатньо оволодіти системою мови – треба засвоїти, довести до автоматизму механізм позамовних виражальних засобів (міміки, жесту, темпу, висоти тону та ін.), які можуть бути і загальнолюдськими, і національними, навіть локальними (властивими для певного соціального середовища).

2. Знайдіть у наведеному фрагменті риси наукового стилю (абстрактність, логічність, доказовість, використання термінів, складних синтаксичних конструкцій). Визначте, до якого підстилю належить текст.

Стереотип – це сумарне враження про групу людей, за яким індивіду здається, що всім членам цієї групи притаманні спільні риси чи спільна риса. Інакше кажучи, це одна з пізнавальних схем, завдяки якій ми орієнтуємося у довкіллі.

За забарвленням стереотипи бувають негативними (усі вчені – ненормальні) або позитивними (наш факультет готує найкращих фахівців); деякі ґрунтуються на нейтральному враженні про різні категорії людей: студент-художник і студент-фізик, ділова жінка та чоловік із сережкою.

Факт наявності стереотипів у людини не є поганим чи добрим. Стереотип – це спосіб організації досвіду, пошуку сенсу у відмінностях між індивідами та групами і передбачення того, як різні люди поводитимуться. Якщо людина не має жодного стереотипу, то це може означати або її неупередженість і широкі погляди, або невміння орієнтуватися. Адже, опинившись у новій компанії, ви прогнозуєте, хто, з найбільшою вірогідністю, виявиться

ближчим до вас, хто поділятиме ваші погляди та інтереси, тобто ви керуєтеся стереотипами. Або якщо ви намагаєтесь триматися подалі від імовірно небезпечних людей, ви також дієте за стереотипом.

Корисність стереотипів полягає в тому, що вони допомагають нам систематизувати уявлення про світ. Водночас вони ведуть до серйозних перекручень реальності (З посібника).

3. Доберіть зразки текстів різних підстилів наукового стилю. Назвіть риси, які характеризують тексти.

4. На прикладі дібраних зразків (завдання 3) простежте специфіку функціонування образних засобів у науковому тексті.

5. Зредагуйте злучні звороти, уживані в наукових текстах.

А між тим, вірніше сказати, в порівнянні, для початку, і все ж, і так, коротко кажучи, на даний час, наступним чином, по крайній мірі, при цьому, при чому, скоріше всього, таким чином, у той же час, у тому числі, як раз до речі.

6. Прокоментуйте думку, висловлену відомим американським письменником Ральфом Емерсоном.

Ознака доброї освіти – говорити про найскладніші предмети найпростішими словами.

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Дядюра Г. М. Експериментальне дослідження функціонування образних засобів у науковому тексті / Г. М. Дядюра // Мовознавство. – 2001. – № 4. – С. 53–60.

3. Капелюшний А. О. Практична стилїстика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 7–12.

4. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 282–287.

5. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. для студ. ВНЗ / Г. С. Онуфрієнко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 310 с.

6. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 9–12.

7. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М. Н. Кожинной; члены редколлегии: Е. А. Баженова, М. П. Котюрова, А. П. Сковородников. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.

Тема 6. Стилiстичне використання багатозначностi, омонiмiї, паронiмiї

1. Прочитайте речення, звернувши увагу на вирiзненi лексеми. Користуючись тлумачним словником, з'ясуйте їх значення. Помiркуйте, чи однаковi стилiстичнi функцiї виконують цi слова в реченнях.

1. *Ой по горi роман цвiте. Долиною козак **iде** Та у журби питається: – Де та доля пишається?* (Тарас Шевченко). 2. *Сонце **йде** I за собою день веде* (Тарас Шевченко). 3. *Стояла я i слухала весну, Вона менi багато **говорила*** (Леся Українка). 4. *I слова Про яр холодний розцвiли гарячi, Про те, як стануть зрячими незрячi, – I правда **говорила** в них жива* (Максим Рильський). 5. *На ту пару русалонька Тiльки подивилась, Змiнилася у личеньку, За **серце** схотилась* (Леся Українка). 6. – *Пани.., а душi людськoї, **серця** в них немає! Їм, коли простий чоловiк, то все одно, що тварюка...* (Панас Мирний). 7. – *Вона хоче загладити свою вину!.. **Шляхетна!** Добра!* (Iван Франко). 8. *Марися мимоволi задивилась на це обличчя – блiде, чисте, одухотворене... «Є в ньому щось мужнє, **шляхетне**, воно по значене карбом величi...»* (Олесь Гончар). 9. *Вiдомi землетруси, **центри** яких розмiщенi на глибинах близько 900 кiлометрiв вiд поверхнi Землi* (З журналу). 10. *Радистка дала **центровi** звiстку про себе* (Юрiй Яновський).

2. Доберiть iз газет приклади використання метафор i метонiмiї. Пояснiть їх стилiстичнi функцiї у мовi преси.

3. Зредагуйте запропонованi конструкцiї, помилки в яких спричиненi плутаниною мiжмовних омонiмiв. Пояснiть, чому виникають труднощi у вживаннi таких лексем у журналістській практицi.

Висказати думку, доказати свою правоту, добитися результатiв, додати до статтi, проблема надоiла, це нанесло удару, носять рекомендацiйний характер, пiдняти питання, пройшло бiльше мiсяця, iз полiтичної точки зору, багато чоловiк, являтися знавцями своєї справи.

4. З'ясуйте контексти ймовірного вживання поданих паронімів. Як правильно сказати?

Комісія *авторитарна* чи *авторитетна*? Внески *акціонерні* чи *акціонерські*? Операції *банкові* чи *банківські*? Передача землі *безплатна* чи *безоплатна*? Відношення між людьми чи *відносини* між людьми? *Виголошувати* чи *проголошувати* промову? *Виключати* чи *вимикати* двигун? *Відзначати* чи *зазначати* у промові? Думка *громадська* чи *громадянська*? *Декваліфікація* чи *дискваліфікація* інженера? Дільниця *виборна* чи *виборча*? *Здатна* чи *здібна* до навчання? *Показник* чи *показчик* успіхів? День *відкритих* чи *відчинених* дверей?

5. Зредагуйте «новелу» Костя Гордієнка, у якій зібрано типові помилки у вживанні лексичних засобів.

Галина

Галина перебувала в колгоспі на гарному рахунку. Вона домоглася успіху шляхом сумлінної праці. Хоч на початку з нею і не хотіли рахуватися. Це їй коштувало чималих зусиль. Трудова наполегливість викликається заінтересованістю дівчини в збільшенні виходу продукції. І цього аж ніяк не можна скинути з рахівниці. Збоку вона виглядала цілком щасливою. Спочатку вона лише намацувала новий стиль в роботі, та згодом розгорнула свою діяльність. В кінцевому рахунку вона перемогла.

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності: (стилістика та культура мови). – К. : Довіра, 1999. – С. 15–259.

3. Мацько Л. І. Стилістика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 313–362.

4. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 37–47.

5. Українська мова : енциклопедія / ред. кол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Укр. енцикл., 2000. – С. 639–640.

6. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фаріон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 136–156.

Тема 7. Стилiстичне використання синонiмiї та антонiмiї

1. Визначте сферу функціонування поданих синонiмiв.

Дескриптивний – описовий, усюди – скрізь, бібліотека – книгозбірня, горизонт – обрій, гарний – файний, синець – фінгал, відсоток – процент, iмунітет – несприйнятливiсть; зустріч – стріча – побачення – рандеву, спіткання, зобачення; автомобіль – автомашина – машина – авто – чортонхайка, де-юре – формально – на папері – юридично.

2. Доберіть до iншомовних слів власне українські відповідники. Визначте сферу функціонування слів-синонiмiв.

Дикція, демонструвати, кореспонденція, репрезентувати, компенсувати, потенціал, акумулювати, дефект, експертиза, ранг, ревізія, санкція, субсидія, конкуренція, конфіденційний, конфронтація.

3. Розкривши значення поданих багатозначних слів за допомогою тлумачного словника, доберіть антонiми до кожного значення.

Знаходити, розширювати, відвертатися, старий, щастя, щирий, зупиняти, боронити.

4. Прочитайте назви окремих творів і збірок українських письменників. Поясніть прийоми використання антонiмiв. Обґрунтуйте авторське слововживання.

«Засміялося серце у тузі» П. Тичини, «Близька далина» В. Сосюри, «Правда і Кривда» М. Стельмаха, «Тиша і грім» В. Симоненка, «Веселий цвинтар» В. Стуса, «Любов і ненависть» Д. Павличка.

5. Випишіть із газет заголовки, побудовані на основі антонiмiї. Проаналізуйте функціональне навантаження антонiмiв.

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилiстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Мацько Л. І. Стилiстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 35–38, 380–411.

3. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 63–71.

4. Українська мова : енциклопедія / ред. кол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Укр. енцикл., 2000. – С. 27–29, 539–542.

5. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фаріон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 157–187.

Тема 8. Лексика іншомовного походження зі стилістичного погляду. Стилїстичне використання неологізмів і застарілих слів

1. З'ясуйте за допомогою «Словника іншомовних слів» значення наведених назв осіб. Визначте наявність власне українських синонімів до цих лексем.

Авторитет, агент, адвокат, аналітик, арбітр, аташе, банкір, бізнесмен, брокер, бюрократ, гарант, депутат, дилер, емігрант, іммігрант, інспектор, інсайдер, клерк, лідер, лобіст, менеджер, мер, оптант, персона грата, персона нон грата, спікер, юрисконсульт.

2. Визначте помилки у використанні запозичених слів; виправте їх.

1. Нападаючий у фінальному матчі виявив себе як справжній віртуоз. 2. Контекст вашої думки мені незрозумілий. 3. Наша фірма зафрахтувала величезний рефрижератор на тиждень. 4. Директор і його заступники – це справжній бомонд нашого заводу. 5. У магазині представлено широкий діапазон продуктів харчування. 6. Я ще вчора записався на аудієнцію до лікаря. Він фахівець найвищого рангу. 7. Розмова короля із сином у другому акті була найяскравішим монологом спектаклю. 8. Чого ти влаштовуєш інтервенцію у наші стосунки із Сашком? 9. Кардіограма на стенді відображала результати роботи колективу у II півріччі. 10. Учора я допомагав транспортувати валізу зовсім незнайомій бабусі. 11. Я купив фрукти і торт. Це буде моя контрибуція у вечірку. 12. Лауреатами районної олімпіади з математики стали 2 десятикласники 21 школи.

3. Проаналізуйте регіональне газетне видання (на вибір) на частотність іншомовних слів. Поміркуйте над доцільністю спостереженого слововжитку.

4. Прокоментуйте думку, висловлену українським мовознавцем, поетом, журналістом Святославом Караванським. Обґрунтуйте свій погляд на порушену проблему.

Занадто часте вживання іноземних слів дехто вважає за ознаку освіченості. Досвід же свідчить, що любов до «вчених» слів часом приховує брак освіти, незнання рідної мови і брак думок (С. Караванський).

5. Прочитайте усмішку Феодосія Лузана. Поясніть, з якою метою використовує автор твору слова іноземного походження та з'ясуйте їхні значення. Визначте сферу застосування запозичень і можливість заміни їх на власне українські слова.

Добрий день, Поліно Платонівно!

Не знайшовши консенсусу, ти незначну конфронтацію так близько прийняла до серця, що навіть не погодилася на деякий консорціум і вирішила припинити наші стосунки.

Я ще раз офіційно заявляю, що ніякої альтернативної тобі особи у мене немає. В тому, що часто приходив пізно, винувати брифінги, бо я маю високий рейтинг і мені доручали їх проводити.

Сподіваюсь, ти все добре обміркуєш, прийдеш до конверсії і, незважаючи на плюралізм наших думок, повернешся, і в нас з'явиться повна консолідація.

Все буде о'кей. Чекаю.

Кирило.

Високоповажний пане Кирюхо!

Не звинувачуй мене в популізмі. У нас з тобою ніколи не було адекватного погляду на речі, як і єдиної концепції. Тому й виникали різні колізії. Ти хвастаєшся своїм рейтингом, а я також не в тім'я бита і маю непоганий імідж. Будучи байдужим, ти ніколи не робив мені презентів, а я по відношенню до тебе не вдавалася до рекету.

Тобі як менеджеру твій офіс дорожчий від домашнього затишку... Ти згорда дивишся на електорат, хоч саме від нього й залежиш. Свій менеджмент ти ставиш вище за все, і я підозрюю, чи не замішаний ти в корупції? Вважаю, що маркетинг, яким ти нібито займаєшся, то фікція.

У наших відносинах наступила повна стагнація, і тому я вирішила поставити крапку.

Р. С. Поки не завершаться ринкові реформи, і не виберемося з економічної та фінансової кризи, житиму в селі, у своїх батьків. Такий у мене менталітет.

Поліна

Рекомендована література до теми

1. Вокальчук Г. М. Авторський неологізм в українській поезії ХХ століття : Лексикогр. аспект / Г. М. Вокальчук. – Рівне : Наук.-вид. центр «Перспектива», 2004. – 523 с.
2. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
3. Капелюшний А. О. Росіянізми в телевізійному мовленні і в газетному тексті / А. О. Капелюшний // Телевізійна й радіожурналістика. – Вип. 3. – Львів : ЛНУ, 2000. – С. 359–368.
4. Капелюшний А. О. Практична стилїстика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 76–125.
5. Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 61–89.
6. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 71–90.
7. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації) : Моногр. / О. А. Стишов; Київ. нац. лінгв. ун-т. – К., 2003. – 388 с.
8. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фаріон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 162–179.

Тема 9. Термінологічна лексика в різних стилях мови

1. Прочитайте текст. Поясніть, чим зумовлене широке використання термінологічної лексики в науковому стилі. З'ясуйте її функціональне навантаження.

Пуризм (франц. purisme, від лат. purus – чистий) – крайній вияв турботи про чистоту літературної мови, культуру мови, орієнтація на встановлення суворих правил дотримання літературних норм, оберігання мови від впливу інозем. запозичень, очищення її від нелітературних явищ (діалектизмів, просторіччя тощо). Пуристичні тенденції розвиваються тоді, коли національна мова зазнає значних зрушень під впливом суспільних чинників (війни, революції, активізація демократичних рухів). Пуризм постає як реакція на загрозу денаціоналізації, втрати самобутності культури й національної мови. Зовнішньому тискові на мову – заповненню її лексики елементами інших мов – пуризм протиставляє суворі літературні норми, рафіновану мову, якою користуються і яку

плекають певні суспільні групи. Позитивний бік пуризму полягає у пропагуванні виражальних засобів рідної мови, використанні її лексико-семантичних, фразеологічних, граматичних можливостей для передачі нових понять. Негативні пуристичні тенденції виявляються часто в догматичному проголошенні незмінності літературних норм, посиленні на внутрішні закони розвитку національної мови, в односторонньому сприйманні наслідків мовного контакту, неприйнятті будь-яких новотворів, які нібито руйнують систему мови, у нерозумінні поступального розвитку мови. Пуризм протистоїть також тенденції, що постає як заперечення нормалізаторської, культуромовної діяльності, тобто як некритичне приймання запозичень, кальок, проголошення пріоритету суб'єктивних, індивідуальних смаків у мововжитку, як неможливість і недоцільність свідомого регулювання мовних процесів. Пуризм пов'язаний з проблемами культури мови, історії української літературної мови.

Пуристичні тенденції особливо виявилися в останній третині 19 ст., у 20-і рр. 20 ст., зокрема у зв'язку із створенням національної термінології у різних галузях науки. Розрізняють крайніх і поміркованих пуристів. До крайніх пуристів, або етнографічно-романтичної школи створення української термінології, Ю. Шевельов, наприклад, зараховував А. Кримського, Є. Тимченка, О. Курило (в її ранніх працях), М. Гладкого, С. Смеречинського; до поміркованих – О. Синявського, М. Сулиму, М. Наконечного, О. Курило (в її пізніших працях). Різниця між крайніми і поміркованими пуристами полягала в різних тенденціях поповнення термінологічних словників. Якщо помірковані пуристи сприймали запозичення, зокрема, терміни з латинськими, грецькими коренями як закономірне явище розвитку наукового стилю, то крайні пуристи пропонували замінити запозичені терміни питомими українськими словами. Так, замість слова **конус** пропонувалося **стіжок**, зам. **екватор** – **рівник**, зам. **маятник** – **хитун**, зам. **фільтр** – **цідило і под.** Цей процес в історичному контексті був прагненням ствердити самобутність національної мови. Подібно відроджувалася чеська мова, виявляючи спротив до германізмів, болгарська – до тюркізмів, румунська – до слов'янізмів тощо. Історично зумовлені пуристичні настанови українських мовознавців кваліфікувалися офіційною наукою як архаїзаторські, орієнтовані на відштовхування від російської мови. Пуристичні тенденції спостерігаються і в час

українського національного відродження кін. 80 – 90-х рр. Настанова на дерусифікацію української мови, виразно виявлена в практиці термінологів-фахівців з української діаспори, повторює де в чому історію 20-х рр. з тією різницею, що в українській літературній мові протягом 20 ст. вже загалом створено національну термінологію, яка мала хоч і вузьку сферу практичного використання і часто орієнтувалася на кальки з російської мови, проте в цілому відбивала статус нормованої літературної мови. Із розширенням суспільних сфер використання української літературної мови спостерігається посилення пуристичних тенденцій як у термінотворенні, так і в загальнонавчальній мові (З енциклопедії).

2. Здійсніть лексико-стилістичний аналіз науково-навчального тексту за обраним фахом (обсяг до трьох сторінок), класифікувавши лексику за такими групами: а) загальнонаукова; б) власне термінологічна; в) слова-організатори думки; г) слова-конкретизатори думки; г) слова-домінанти (ключові слова). Визначте функції кожної лексичної групи.

3. Прочитайте уривок із тексту офіційно-ділового стилю. Зробіть семантико-стилістичний аналіз використаних у ньому лексичних засобів. З'ясуйте роль термінів.

Стаття 25. Типи вищих навчальних закладів

Відповідно до існуючих напрямів освітньої діяльності в Україні діють вищі навчальні заклади таких типів:

1) університет – багатoproфільний вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації широкого спектра природничих, гуманітарних, технічних, економічних та інших напрямів науки, техніки, культури і мистецтв, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром, має розвинуту інфраструктуру навчальних, наукових і науково-виробничих підрозділів, відповідний рівень кадрового і матеріально-технічного забезпечення, сприяє поширенню наукових знань та здійснює культурно-просвітницьку діяльність.

Можуть створюватися класичні та профільні (технічні, технологічні, економічні, педагогічні, медичні, аграрні, мистецькі, культурологічні тощо) університети;

2) академія – вищий навчальний заклад четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із

здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження, є провідним науково-методичним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

3) інститут – вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації або структурний підрозділ університету, академії, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури і мистецтва, проводить наукову, науково-методичну та науково-виробничу діяльність і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

4) консерваторія (музична академія) – вищий навчальний заклад третього або четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у галузі культури і мистецтва – музичних виконавців, композиторів, музикознавців, викладачів музичних дисциплін, проводить наукові дослідження, є провідним центром у сфері своєї діяльності і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

5) коледж – вищий навчальний заклад другого рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації у споріднених напрямках підготовки (якщо є структурним підрозділом вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації або входить до навчального чи навчально-науково-виробничого комплексу) або за кількома спорідненими спеціальностями і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення;

б) технікум (училище) – вищий навчальний заклад першого рівня акредитації або структурний підрозділ вищого навчального закладу третього або четвертого рівня акредитації, який провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям певної вищої освіти та кваліфікації за кількома спорідненими спеціальностями, і має відповідний рівень кадрового та матеріально-технічного забезпечення (Із Закону України «Про вищу освіту»).

4. Знайдіть у наведеній поезії терміни. Проаналізуйте їх стилістичні функції та поясніть прийоми використання.

Плюс мінус життя.

Таблиця розмноження.

Квадратний корінь із мрій романтика.

Два тишем, три помічаєм.

Розношена

щоденна

проста

математика (Л. Костенко).

5. Проаналізуйте газетне видання (на вибір) на частотність уживання термінів і номенклатурних назв. З'ясуйте основну сферу їх функціонування. Поясніть роль і прийоми використання цих мовних засобів.

Рекомендована література до теми

1. Вакарюк Л. О. Український словотвір у термінах : словник-довідник / Л. О. Вакарюк, С. Є. Панцьо. – Т. : Джура, 2007. – 260 с.

2. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

3. Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 93–97.

4. Кубко В. П. Документна лінгвістика : конспект лекцій / В. П. Кубко; Одес. нац. політехн. ун-т. – О. : Наука і техніка, 2007. – 90 с.

5. Панько Т. І. Українське термінознавство : Підручник для студентів гуманітарних спеціальностей / Т. І. Панько, І. М. Кочан, Г. П. Мацюк. – Львів : Світ, 1994. – 216 с.

6. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 91–96.

7. Словник журналіста: терміни, мас-медіа, постаті / за заг. ред. Ю. М. Бідзілі. – Ужгород : Закарпаття, 2007. – 224 с.

Тема 10. Мовні й стилістичні функції професіоналізмів, жаргонізмів та арготизмів. Розмовна, просторічна, діалектна лексика в різних стилях

1. Схарактеризуйте зі стилістичного погляду вирізнені слова та словосполучення. Визначте способи їх творення, проаналізуйте стилістичні функції.

1. Якби кілька років тому *«навернувся»* (вийшов із ладу) якийсь український провайдер, то ніхто з місцевих користувачів не надав би цьому особливого значення. 2. Не зумівши обстояти свої інтереси в економічній боротьбі з рівними собі, Полтавський ГЗК вирішив *«відірватися»* на журналістах. 3. Проте, як свідчить практика, *драконівські методи* боротьби з *«ворожими»* сайтами неефективні. 4. Справу сяк-так *утрясли*, але не остаточно. 5. Приміром, на території Росії за кермом заборонено користуватися *«мобілками»* із квітня 2003 року. 6. Чим не можливість і в Європі *«засвітитися»*, і перед Росією не зганьбити. 7. Система накопичення, транспортування та скидання цих потоків *[брудної води]* складна, дорога і *«влітає»* нашим платникам податків *у копійчку*. 8. Звісно, подію з *випадінням в «осад»* низки українських інтернет-видань глобальною не назвеш. 9. Дедалі частіше проявляється добре відома чиновницька сверблячка – куди *«закопати»* гроші, що з'явилися в держави. 10. *Під соусом «боротьби з тероризмом»* Росія також відверто збирається вдихнути нове життя в Ташкентський пакт і надати йому якогось іншого статусу. 11. Народ, щоправда, порозумнішав – *«живі»* гроші вимагає. 12. Колізія першого читання [держбюджету] стара, як світ або, коли хочете, як дірявий кожух українських державних фінансів: бюджетний комітет за підтримки депутатського корпусу пропонує *«надуті»* дохідну частину за рахунок якихось ефемерних надходжень і в такий спосіб профінансувати цілком конкретні видатки, Мінфін укупі з прем'єром чемно та мляво *відбиваються* (Із газет).

2. Випишіть із тексту жаргонну лексику. Проаналізуйте особливості її використання та прийоми введення в текст. З якою метою вжито ці слова в публіцистичному стилі?

Інтернет відносно швидко стає своєрідним засобом масової інформації, набагато перевершуючи за потенційними можливостями TV, щоденні газети й «канонічні» інформаційні агентства. Це нове, дуже агресивне інформаційне середовище, що функціонує в режимі он-лайн. Новини стрімко вводяться в рядок, на ходу опрацьовуються, ілюструються й виносяться на інтерактивне обговорення в форуми. Тож коли на початку жовтня «ліг» сервер провайдера «Golden Telecom» (у просторіччі – Голден), ця подія не пройшла непоміченою. На 4–5 днів із павутиння вилетіло відразу кілька віртуальних мас-медіа, що входили в першу двадцятку українського рейтингу сайтів «Ping» у розділі «Засоби масової інформації».

І ось сумлінний «юзер» намагається відкрити веб-сторінку «Української правди» (головний редактор – Олена Притула), а замість нового дизайну сайту бачить чорний і жирний напис: «Error 415». Аналогічна доля спіткала інтернет-видання Part.org, Версії.com і Магнолія-ТВ. Усі вони «хостилися» (виходили в Інтернет-простір) у Голдені. Слід зазначити, що втрата «хостингу» для віртуальних медіа – це катастрофа. Можна провести таку аналогію: редакція якоїсь традиційної (не віртуальної) газети готує матеріали, верстає «білки», виводить їх на плівки, їх везуть у друкарню, а там кажуть: сорі, у нас друкарська машина загинула. Номер не виходить, читач підозрює найгірше і втрачає довіру до видання. Приблизно те саме сталося у віртуальному світі. «Згоріла» інтернет-друкарня. Сайти відрізало від звичного середовища. Вони почали падати в рейтингах, втрачати користувачів, а це рівнозначно повноцінному «харакірі». Стільки сил і коштів витрачено на розкручування сайту, і раптом усе летить коту під хвіст. Звісно, можна поміняти провайдера, але проблема в тому, що в нього зберігається не просто «електронний скелет» веб-сторінки, а весь архів видання. Крім того, досить багато часу поглине технічний бік справи. Саме тому багато інтернетників сиділи й метикували: чи рвонути від Голдена, чи зачекати... (Із газети).

3. Прочитайте уривок з тексту публіцистичного стилю. Поясніть, з якою метою в ньому вжито діалектизми. Проаналізуйте прийоми введення їх у текст.

Лемківська говірка добре збереглася в Польщі. Переконалася, що й зовсім юні лемки не мають жодних комплексів щодо мови. Кожен розмовляє або польською, або так, як навчили в батьківській хаті. І ніхто нікому не закидає: «село безграмотне». Чесно кажучи, після спілкування з ними важко уявити, як мовознавцям вдавалося укласти словники лемківської говірки. Бо там у кожному селі говорили по-своєму. Східняки «балакають», подоляни «говорять», бойки «бісідують», а лемки – і «бесідують», і «гваряють», і «гадають», і «радяють». Це українці їдять картоплю, а лемки в одній хаті подають бандурку, в другій – грулю, в третій – кумпері. І жартують, що стільки назв для того, аби кухня не здавалася одноманітною.

П'ятирічна Оля Сич почувалася в ресторані незатишно. Раз у раз позирала на батьків, бо діти сиділи за одним столом, а дорослі – за іншим. Стривожено шепотіла до мами: «Вишитки по-польським

радян, што мам робити?» («Всі по-польському розмовляють, що мені робити?»). Пані Едіта відповіла спокійно: «Радь з нима по-нашим, і они будут». Мій син роком молодший від цієї дівчинки, але вже давно звик до іншої мови. Тільки ми живемо у столиці України, а Сичі – на околиці слов'янських земель (З газети).

4. Використовуючи діалектизми, напишіть статтю до газети про один із говорів української мови.

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 92–125.

3. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 83–92, 105–110.

4. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 96–110.

5. Ставицька Л. Арго, жаргон, сленг. Соціальна диференціація української мови : Моногр. / Л. Ставицька; Укр. наук. ін-т Гарвард. ун-ту, Ін-т Критики, НАН України, Ін-т укр. мови. – К. : Критика, 2005. – 464 с.

6. Тараненко О. О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2002. – № 4–5. – С. 33–39.

7. Тараненко О. О. Колоквіалізація, субстандартизація та вульгаризація як характерні явища стилістики сучасної української мови (з кінця 1980-х рр.) / О. О. Тараненко // Мовознавство. – 2003. – № 1. – С. 23–41.

Тема 11. Стилістичне використання фразеологізмів

1. До слів *рідний, багато, давно, брати, говорити, стати* дібрати синоніми-фразеологізми, визначити групу їх. Навести приклади вживання їх у художній літературі, повсякденному мовленні.

2. Скласти синонімічні ряди з поданих фразеологізмів, визначити значення, яке їх об'єднує. Продовжити кожний ряд.

Голці ніде впасти; виводити на чисту воду; залити за шкуру сала; ні се ні те; пальця просунути ніде; ні сіре ні чорне; смалити халявки; як оселедців у бочці; зривати маску; очима стріляти; підбивати клинці; ні

тпру ні ну; ні в тин ні в ворота; яблуку ніде впасти; розкрити карти; бісики пускати; виводити на сухе; ні риба ні м'ясо; плюнути ніде; діяти на нерви; ні грач ні помагач; вимотувати душу; допекти до живого; ні богу свічка ні чорту кочерга.

3. Розподілити подані фразеологізми на антонімічні пари, визначити семантичну основу протиставлення, значення та групу фразеологізмів.

Брати близько до серця; зійти з орбіти; вибиватися з колії; кров з молоком; як красна дівця; потерпіти фіаско; аж у руках горить; третій калач; і кури не клюють; не судилася доля; з глузду з'їхати; як кіт наплакав; у сорочці народився; де раки зимують; вийти на орбіту; з ніг валиться; входити в колію; не брати до уваги; за розум узятися; рукою подати; ні за холодну воду; узяти гору.

4. Користуючись працею «Крилаті вислови в українській літературній мові» А. П. Коваль та В. В. Коптілова, встановити значення поданих фразеологізмів, джерело первинного вживання їх.

Життєвий простір; житейське море; аби цифра справна; великих діл велика сила; людська комедія; вітер з України; княжата недорослі; іду на ви; садок вишневий коло хати; буря у склянці води; шпійонське ремесло; щоб усі слов'яни стали добрими братами; самозакоханий Нарцис; чом я не сторукий; троянди й виноград; сади Семіраміди; не можна двічі увійти в ту саму річку; стоїть гора високая.

5. Дібрати 10—12 крилатих висловів, пов'язаних з журналістською діяльністю.

Рекомендована література до теми

1. Андрейченко О. Стилістичні функції фразеологічних одиниць у мові газети кінця ХХ – початку ХХІ ст. / О. Андрейченко // Культура слова. – 2011. – Вип. 74. – С. 124–130.

2. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – С. 94–104.

3. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – С. 179–189.

4. Капелюшний А. О. Практична стилістика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – С. 144–164.

5. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 111–130.

6. Кожин О. М. Принципи стилістичної диференціації фразеологізмів / О. М. Кожин // Теоретичні проблеми лінгвістичної стилістики. – К. : Наук. думка, 1972. – С. 167–176.

7. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 38–40.

8. Пашинська Л. Трансформовані стійкі сполучення слів у заголовках сучасних ЗМІ / Л. Пашинська // Культура слова. – 2011. – Вип. 74. – С. 131–136.

9. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 121–131.

10. СУЛМ. Стилїстика / за заг. ред. І. К. Білодіда. – К. : Наук. думка, 1973. – С. 150–210.

11. Теплюк В. Фразеологізми як синтаксичні одиниці в публіцистиці / В. Теплюк // Дивослово. – 2002. – № 1. – С. 14–16.

Тема 12. Мовновиразові засоби стилістики

1. Поясніть переносне значення вирізнених слів. З'ясуйте, який мовно-художній засіб використано та як його утворено.

1. *Ліс, повитий срібноперим димом, В синяві, у золоті, в іржі – Ніби осінь пензлем невидимим В небі розписала вітражі* (Максим Рильський). 2. *Поговорив [парубок] з дівчиною – вже й каже, що полюбив, а частісінько не зна, яке у дівчини **серце**, яка душа* (Квітка-Основ'яненко). 3. *[Маруся:] Прощай, моя ти втіхонько єдина, Моє **життя**, мій раю дорогий* (Володимир Самійленко). 4. *У нашім **раї** на землі Нічого кращого немає, Як тая мати молодая З своїм дитяточком малим* (Тарас Шевченко). 5. *Хотіла б я піснею стати У сюю **хвилину** ясну, Щоб вільно по світу літати, Щоб вітер розносив луну* (Леся Українка).

2. Замініть подані слова евфемізмами, тобто синонімічними словами чи зворотами, які здаються пом'якшеними, більш прийнятними з міркувань пристойності, ввічливості.

Помилятися, спати, хворіти, злодій, старий, божевільний.

3. Зробіть стилістичний аналіз лексичних засобів однієї зі збірок Лесі Українки. Напишіть лінгвістичний твір «Особливості слововживання Лесі Українки», висвітлюючи такі питання: а) яка лексика (стилїстично нейтральна чи стилїстично забарвлена)

переважає у мові поезії Лесі Українки?; б) які тропи вживаються найчастіше?; в) яке місце серед них посідають народнопоетичні засоби?

4. Проаналізуйте подані афоризми у контексті вживаних мовновиразових засобів. З'ясуйте їх функціональне навантаження.

1. *Інформації у світі дуже багато. Проблемою є вибір з цього інформаційного смітника головної і правдивої* (Олександр Народецький). 2. *Нитками рідної мови ми зв'язані з усіма іншими* (Павло Житецький). 3. *Добрі слова – це хліб душі. Брудні слова – що отруйний бур'ян* (Василь Лизанчук). 4. *І словесна вода має певну точку кипіння* (Леонід Сухоруков). 5. *Коли правда впливає, її прибиває до берега* (Геннадій Малкін).

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

2. Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 25–34, 97–104.

3. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : підручник / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько; за ред. Л. І. Мацько. – 2 вид., випр. – К. : Вища шк., 2005. – С. 185–209.

4. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 131–142.

5. Святовець В. Ф. Словник тропів і стилїстичних фігур / В. Ф. Святовець. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 172 с.

6. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови / В. А. Чабаненко; Запоріж. держ. ун-т. – Запоріжжя, 2002. – 351 с.

Тема 13. Морфологічні засоби стилїстики

1. Доберіть означення до поданих іменників.

Папороть, шампунь, насип, мозоль, кахель, рояль, аерозоль, зяб, путь, перекус, поступ, собака, покуть, нежить, підпис, ступінь, емаль, тунель, кефаль, лосось, блакить, гуаш, глазур, біль, тюль.

2. Визначте рід наведених невідмінюваних іменників, скориставшись словником.

Авеню, авокадо, альма-матер, аташе, барбекю, біснале, боржомі, візаві, ембарго, ему, каберне, кабукі, какаду, Капрі, карт-бланш, маестро, мафіозі, папараці, проміле, сиртакі, сопрано, рефері, торнадо.

3. Доберіть зі ЗМІ приклади стилістичного використання форм однини і множини іменників.

4. Поясніть стилістичну функцію нестягнених повних форм прикметників у наведених реченнях.

1. Твої крилаті обрії, о Земле наша добрая, перлино волошковая, рослино світанковая (П. Тичина). 2. Там яснії зорі і тихії квіти єднаються в дивній розмові (Леся Українка). 3. А дівочі молодії веселії літа, як квіточки за водою, пливуть з цього світу (Т. Шевченко).

5. Визначте функціонально-стилістичні особливості виділених займенників і їх відповідність сучасним нормам української мови.

*1. Се лиш один з тих численних доказів, які будуть зібрані у **мойому** творі (Б. Лепкий). 2. Особливість цієї території в тому, що вона нікому не належить, тобто **всіхня, будь-чия** коза може собі тут вільно пастись (О. Гончар). 3. Ач, яка книжка товста та гарна... Скільки в **їй** того слова божого є... (В. Підмогильний).*

6. Провідмініяйте словосполучення з числівниками.

109 гривень, 200 кілометрів, 77 договорів, 24 філії, 23-й поверх.

7. Поясніть помилки у вживанні займенників і числівників. Зредагуйте речення.

1. На п'ятому поверсі нашого універмагу ви можете придбати любий подарунок на всякий смак. 2. Мені здається, що він говорить одне, а думає зовсім друге. 3. У мене зараз зовсім другі проблеми. 4. За допомогою цього словника ви зможете перекласти кожний текст. 5. Цей мючий засіб зберігається при всякій температурі. 6. Леонардо да Вінчі народився у тисячу чотириста п'ятдесят другому році. 7. Вітаємо Вас, шановний Андрію Миколайовичу, з семидесятиріччям. 8. Статутний капітал підприємства – 73,5 мільярдів карбованців. 9. Концертний зал уміщує до 2,5 тисячі чоловіка. 10. Двоє приятельок гаряче обговорювали останню серію телефільму.

8. Замініть словосполучення синонімічними, використовуючи слова з дужок. З'ясуйте значення паронімів.

Ремонт з гарантією – (гарантійний, гарантований), родина гірника – (гірничка, гірницька), прикраси з гранату – (гранатні, гранатові), зал для демонстрацій – (демонстративний,

демонстраційний), внески акціонерів – (акціонерні, акціонерські), шафа в аптеці – (аптечна, аптекарська), олія з бавовни – (бавовняна, бавовникова, бавовницька), працівник банку – (банковий, банківський), матеріал для будування – (будівельний, будівний, будівничий), майстерність виконавця – (виконавча, виконавська), корми з вітамінів – (вітамінні, вітамінові, вітамінозні), деталь з дефектом – (дефективна, дефектна), диплом інженера – (інженерний, інженерський), виставка книжок – (книжкова, книжна), театр на периферії – (периферійний, периферичний), майстерня для реставрації – (реставраторська, реставраційна), пояс для рятування – (рятувальний, рятівний, рятівничий), лікування у санаторії – (санаторне, санаторське), людина з тактом – (тактовна, тактична), екран телевізора – (телевізійний, телевізорний), будівля з цегли – (цегельна, цегляна, цегляста).

Рекомендована література до теми

1. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
2. Городенська К. Якого роду аббревіатури? / К. Городенська // Культура слова. – 2010. – Вип. 72. – С. 171–172.
3. Дергач Д. В. Стилїстика онімів в українських мас-медіа : монографія / Д. В. Дергач; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. – К., 2010. – 269 с.
4. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
5. Капелюшний А. О. Стилїстика й редагування : практичний словник-довідник журналіста / А. О. Капелюшний. – Л. : ПАІС, 2002. – 576 с.
6. Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 161–200.
7. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 143–163.
8. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.
9. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фаріон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 190–256.

Тема 14. Стилiстичнi можливостi простого речення

1. Знайти в журналістських текстах приклади (5-7) вдалого використання зі стилістичною метою непрямого порядку слів у реченні.

2. Запропонуйте різні варіанти розташування слів у реченнях. Визначте, як зі зміною порядку слів змінюється зміст та експресивність висловлювання.

1. 3 вересня газета «Позиція» видаватиметься в англomовному варіанті. 2. Загальними зборами учасників банку ухвалено рішення про його самолiквідацію. 3. 12 березня 1999 року створено профспілку працівників ЗМІ. 4. Контроль за якістю води в місті ведеться постійно. 5. Харчування дітей у школах здійснює ДКП «Ласунка». 6. Україна започаткувала за час перебування в ЮНЕСКО багато міжнародних програм і проектів. 7. Щодня до столичних правоохоронців звертаються в середньому 640 осіб. 8. На Сирці стала до ладу сорокова триповерхова станція метро «Дорогожичі». 9. Політичні партії зобов'язані щороку публікувати свої бюджети для загального відома. 10. В одному з найславетніших соборів ворота царські вразили мене (Л. Костенко). 11. Першою людиною в селі був твій батько, бо руки золоті, бо майстер (В. Дрозд). 12. Суверенна наша держава, я певен, буде не мачухою, а матір'ю для всіх, в Україні живущих (О. Гончар).

3. Визначте випадки порушення порядку слів. виправте речення.

1. Британія намагається зберегти чисте для свого народу середовище. 2. Гарантійний ремонт міксерів здійснюється у при заводі відкритій майстерні. 3. Законом України «Про рекламу» поширювати інформацію про недозволену продукцію, впливати на підсвідомість, використовувати зображення державного герба, прапора, гімну, а також зображення особи без її згоди, плагіат заборонено. 4. Я завжди почуваю себе некомфортно у для мене незнайомій компанії. 5. Бібліотека придбала у травні випущений видавництвом «Форум» довідник для вступників до вузів. 6. Це повідомлення було зроблено від імені в договорі названої особи. 7. З часів незапам'ятних на українській землі проводилися веселі ярмарки. 8. Реставрація будинку триватиме від приблизно шести до дев'яти місяців. 9. Адміністрація повинна гарантувати людям, що чесний їхній бізнес буде належним чином винагороджений. 10. Спеціально для Київського камерного оркестру пишуть музику українські сучасні композитори.

4. Виберіть із дужок потрібну форму присудка.

1. У розвинутих країнах близько половини корпусних меблів (виготовляється, виготовляються) з металу і пластмас.
2. Більшість картин, представлених на виставці, (демонструються, демонструється) вперше.
3. Нині в Україні (діють, діє) кілька законів, що регулюють питання, пов'язані з працевлаштуванням випускників вузів.
4. На верхню платформу Ейфелевої башти підіймають ліфти і (веде, ведуть) 1710 східців.
5. В економічному комплексі США зараз (налічується, налічуються) близько трьохсот спеціальних економічних зон. У Китаї вже (діє, діють) 5 великих спеціальних економічних зон і 14 інвестиційно відкритих міст.
6. Більшість автобусів цього підприємства (потребує, потребують) ремонту.
7. Під предметом договору (можуть, може) розумітися не тільки річ, а й яка-небудь дія, що її інша сторона має здійснити.
8. У порядку, визначеному колективним договором, власник або уповноважений ним орган у разі простою підприємства з незалежних від працівника причин (може, можуть) надавати відпустку без збереження заробітної плати або із частковим збереженням.
8. 1998 року Болгарію (відвідали, відвідало) 130 тисяч туристів з України.
9. На сьогодні у Києві (працює, працюють) 71 ринок і 42 торговельні майданчики.

5. Знайдіть ненормативні словосполучення, зредагуйте їх, запишіть, прокоментуйте правки.

Провідна роль, ведучий концерту, провідна зірка, ведучий вчений; суспільний лад, суспільний діяч, громадська організація, громадське доручення; по праву особистої власності, скучати по домівці, писати по-українськи, впізнавати по голосу, відпустка по догляду за дитиною, інженер по освіті, по цьому факту, по заказу; за великим рахунком, за вказівкою; наступний урок, наступного дня (тижня), наступна зупинка, наступні факти; освоювати виробництво, освоювати випуск, освоювати науку, освоювати потужності.

Рекомендована література до теми

1. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.

2. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

3. Завальнюк І. Стилєова специфіка і соціальна маркованість синтаксичних одиниць української газетної мови / І. Завальнюк // Українська мова. – 2011. – № 3. – С. 29–40.

4. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 201–240.

5. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 164–178.

6. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.

7. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фаріон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 257–282.

Тема 15. Стилістичні можливості складного речення

1. Виправте помилки у вживанні однорідних членів речення.

1. Запрошуємо вас на курси бухгалтерів. Заняття закінчуються складанням балансу і видачею свідоцтва. 2. Київське будівельне управління № 30 запрошує на роботу мулярів, штукатурів, паркетників, плиточників, киян та жителів приміської зони. 3. Головне в роботі митної служби – оперативність і мобільність, а також узгоджувати дії з правоохоронними органами, Службою безпеки. 4. Ще в квітні я посіяв на дачі квіти, овочі, кріп, помідори та огірки. 5. У разі відпуску напоїв, кулінарних та борошняних страв, тістечок, морозива, чаю і кави сумнівної якості споживач має право вимагати від працівників громадського харчування надання необхідних документів щодо якості. 6. Харчові продукти можуть продаватися в упаковці, коробках, пакетах і пляшках. 7. Усі українці вболівали та чекали повернення з перемогою спортсменів – учасників XXVII Олімпійських ігор.

2. Зредагуйте речення, поясніть характер допущених у них помилок.

1. Збір за припаркування автотранспорту справляється з водіїв на місці припаркування автотранспорту особою, яку уповноважено на це органом місцевого самоврядування, або шляхом придбання водіями талонів у порядку, який визначається органом місцевого самоврядування, який установив цей збір. 2. Законодавством дозволено власникам, наймачам і орендарям перепланувати

приміщення, якщо це не шкодить іншим мешканцям і при відповідній згоді правління. 3. Жінка, яка вступила у повторний шлюб із чоловіком, який має двох дітей віком до 12 років, які нею не усиновлені, не має права на додаткову відпустку. 4. Все, чому я навчилась від тебе, це в'язанню і вишиванню. 5. Програма була присвячена 1910-му рокові, в якому народився Акіра Куросава, японський режисер, якому світове визнання принесли фільми на історичну тематику «Сім самураїв», «Двійник», в яких яскраво зображено побут середньовічної Японії. 6. Очолював комісію бухгалтер Савченко І. Т., в котрого знаннях і досвіді ніхто не сумнівався. 7. Якщо громадянин точно не пам'ятає всіх сум, які він одержав протягом року, то він може визначити їх за довідкою, яку зобов'язані видати фірма або приватна особа, які виплачували працівникові гроші. 8. Керівництво бригадою здійснюється бригадиром, обраним на зборах колективу або якого призначив Власник згідно зі статутом підприємства. 9. Головний бухгалтер банку відповідає за контроль за відображенням у бухгалтерському обліку всіх здійснюваних банком операцій і щоб звітність складалася і подавалася у встановлені строки. 10. Дефекти на банкнотах – це коли зміщені графічні зображення, відсутні графічні зображення, номери, захисна стрічка, неправильно розміщений водяний знак та ін.

3. Зредагуйте речення, прокоментуйте доцільність правок.

1. Валідол знімає біль в області серця. 2. Не шморгай носом, бо це ознака дурного тону. 3. Погадай мені, циганко! 4. А насмішок Олег боявся більше над усе. 5. Дружніми зусиллями здолали ми всі перешкоди. 6. На комбінаті йдуть назустріч молодим спеціалістам, які прагнуть піднести ефективність виробництва. 7. Підземний експрес плавно торкається з місця. 8. У кімнатах кидається в очі безпорядок. 9. У книзі зустрічаються цікаві факти.

4. Перекладіть запропоновані слова та конструкції українською мовою. Зверніть увагу на способи добору відповідників до дієслівних форм.

Агитирующий, акредитирующий, анализирующий, атакующий, бастующие, блокирующий, ведущий специалист, всепобеждающий, действующее законодательство, доминирующий, желающий, лидирующий, наступающий, обещающий.

5. Доберіть із регіональної преси текст (обсягом не менше 30 рядків) і проаналізуйте його синтаксичні особливості. Зверніть увагу на домінування певних синтаксичних засобів.

Рекомендована література до теми

1. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
2. Дудик П. С. Стилїстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
3. Завальнюк І. Стилїзова специфіка і соціальна маркованість синтаксичних одиниць української газетної мови / І. Завальнюк // Українська мова. – 2011. – № 3. – С. 29–40.
4. Коваль А. П. Практична стилїстика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 241–250.
5. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 178–188.
6. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.
7. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фаріон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 257–282.

Тема 16. Стилїстичні аспекти звертання. Вставні та вставлені конструкції

1. Користуючись посібником «Антисуржик», з'ясуйте специфіку вживання форм кличного відмінка в українській мові.
2. Утворіть від наведених власних імен форму кличного відмінка, прокоментуйте особливості вживання закінчень.
Андрій, Анатолій, Богдан, Борис, Валентин, Валерій, Віктор, Віталій, Володимир, В'ячеслав, Галина, Ганна, Григорій, Денис, Дмитро, Іван, Ігор, Ілля, Інна, Ірина, Людмила, Максим, Марина, Марія, Микола, Михайло; Надія Олександрівна, Наталія Василівна, Оксана Степанівна, Олег Петрович, Олександр Георгійович, Орест Назарович, Петро Миколайович, Світлана Юрїївна, Сергій Володимирович, Юлія Романівна, Ігор Ярославович.
3. Опрацюйте 2–3 статті (на вибір) з «Наукового вісника СНУ». Випишіть використані авторами вставні та вставлені конструкції та з'ясуйте їх функціональне навантаження в тексті.
4. Проаналізуйте стилїстичні функції вставних і вставлених конструкцій у мові періодичних газетних видань (на вибір).

5. Прочитайте тексти листів Василя Симоненка до дружини Людмили Півторадні. Поясніть граматичний спосіб вираження звертань. Обґрунтуйте стилістичну мету вживання.

I. Здрастуй, малеча!

Писати багато ніколи і нічого – тільки прибули в чарівну курортну місцевість. Навіть після безсонної ночі в стомлені очі попадаються різні поетичні деталі – запросяться у вірш. Поскільки для вірша бракує натхнення і часу (я ж солдат), то просто цілую тебе і на цьому ставлю крапку. Твоїх ніжних послань чекаю на адресу, ретельно виведену на звороті. Передавай привіти.

Гуд бай, Люсю.

Василь.

II. Добрий день, моя манюня мамо!

Днів два тому я написав тобі жахливого листа, а тепер бачу, що ти ні в чому не винувата. Ти тільки не дмися, дівчинко. Ти ж знаєш, який буває настрій, коли довго не має листів. Від тебе лист іде тільки два дні, а в Черкаси звідси чомусь блудить цілий тиждень. Видно, цензура занадто лінива і неповоротка, як верблюд. Те, що ти мені написала, мене ніскільки не засмучує. Але, Малюсю, їм будь дитиною і до вагітності постався серйозно. Я не прошу, а наказую тобі жити не самим зеленцем. Чесне слово, коли приїду, то годуватиму, мов гуску.

За те, що листи сухуваті, – не ображайся. Я солдат і писати все, що в голову збреше, не можу. Устави забороняють. Скажу тобі щось таке секретне, аж гульк – ти виявишся агентом міжнародного імперіалізму. Правда, я якраз знаю стільки ж військових таємниць, як і 20 років тому, але мене, однак, зобов'язують їх оберігати. Для мене це не важко: не треба особливої пильності, щоб не видати те, чого не знаєш.

Скучив я за тобою, як завжди, більше, ніж ти за мною, хоч ти і дурненька. Але говорити про це не буду, щоб ти не задрала свого носика. Він у тебе й так вгору стоїть. У військовій формі я дуже потішний. Завтра, очевидно, зніму з себе копію в фотоательє, і ти матимеш можливість нареготатися досхочу над своїм воякою. Курю жахливо, ще більше, ніж вдома. Якби ти була тут, мабуть, уже не раз би влаштувала з цього приводу сімейний скандал на півгодини. На цьому гуд бай. Моя маленька Вертихвістко, люблю тебе, тебе одну-єдину – маленьку, милу дівчинку мою.

Твій Вася.

Рекомендована література до теми

1. Антисуржик : [навч. посіб.] / [О. Сербенська та ін.]; за заг. ред. Олександри Сербенської; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – 2-ге вид., допов. і переробл. – Л. : ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 257 с.
2. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
3. Данилюк Н. Семантико-стилістичні особливості народнопісенних звертань / Н. Данилюк // Українська мова. – 2011. – № 4. – С. 32–39.
4. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
5. Завальнюк І. Комунікативно-прагматичні функції та стилістичні вияви вставних одиниць у сучасному українському газетному мовленні / І. Завальнюк // Українська мова. – 2009. – № 1. – С. 15–32.
6. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 286–305.
7. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 202–209.
8. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.
9. Фаріон І. Д. Мовна норма : знищення, пошук, віднова (культура мовлення публічних людей) : [монографія] / І. Д. Фаріон. – Вид. 3-тє, доп. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2013. – С. 257–282.

Тема 17. Пряма й непряма мова в тексті. Монолог, діалог, полілог

1. Керуючись вимогами до інтерв'ю, напишіть послідовний перелік запитань (15), адресованих (за вибором) відомому письменнику, актору, політику, спортсмену, вченому тощо.
2. Проаналізуйте регіональне газетне видання щодо особливостей репрезентації в тексті прямої мови. З'ясуйте, якими способами введення в текст чужої мови здебільшого послуговуються журналісти.
3. Доберіть із текстів сучасної художньої літератури приклади різних способів передачі чужої мови.
4. Подані нижче цитати оформіть відповідно до правил.

1. Слово перше дзеркало духу казав Петрарка а дух не останній водій слова. 2. Кожен українець повинен знати хоч одну-дві чужі мови писав Б. Грінченко і вчити змалечку того своїх дітей. 3. Якщо ми не дамо йому (народові) засобів і способів вчитися на своїй мові – він стане вчитися на чужій, і наша народність загине... так стверджував М. Костомаров. 4. Панас Мирний писав ...Найбільше усього славиться і шанується поміж людьми той народ, у якого його мова широко розвинута і збагачена творами всякого письменства. 5. Народ, що не усвідомлює значення рідної мови для свого вищого духовного життя і сам її покидає й відрікається, виконує над собою самовбивство писав П. Шафарик.

5. Прочитайте поезію Ліни Костенко «Пінг-понг». Визначте функціональне навантаження діалогу, введеного в структуру тексту.

– добридень –
– здрастуйте –
– як справи? –
– спасибі – добре – як у вас? –
– робота – літо – спека – спрага –
– а настрої? –
– добре –
– все гаразд –
– неправда – очі –
– вам здалося –
– ви зблідли –
– обережно – м'яч! –
вогнем мовчання зайнялося –
схрестились погляди – пробач –
кажи слова легкі й порожні –
кажи їх знов – кажи їх знов! –
а так так дивитися не можна
в настільнім тенісі розмов!

Рекомендована література до теми

1. Дудик П. С. Стилістика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.
2. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 322–345.
3. Пономарів О. Д. Стилістика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів.

– 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 209–227.

4. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2011. – С. 496–497, 505, 611.

5. Українська мова : енциклопедія / ред. кол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко. – К. : Укр. енцикл., 2000. – С. 373–374, 500–501.

Тема 18. Стилістичні фігури в різних текстах

1. Укладіть «Словник стилістичних фігур».

2. Доберіть із газет приклади (5–7) використання стилістичних фігур. Поясніть їх стилістичні функції у мові преси.

3. Прочитайте текст, з'ясуйте, які стилістичні фігури використано в ньому. Поясніть, у чому виявляється стильова специфіка мовних засобів у цьому тексті.

Дорогі браття і сестри!

Серед багатьох дарувань Бог нагородив нас двома здатностями, однаковою мірою важливими для нашого духовного життя: пам'ятати і забувати. Коли нам роблять добро, почуття вдячності вимагає пам'ятати про нього. Коли ж нам заподіють зло, християнська любов вимагає забути його.

Преподобний Ісидор Пелусіот з цього приводу сказав так: «Благодіяння записуй на міді, а образу – на воді».

Ще премудрий Сирах повчав: «Залиш образу щиросердному твоєму, і тоді помолитися, і гріхи твої простяться».

А Господь наш Ісус Христос ставить прощення гріхів у пряму залежність від прощення ближніх. Він заповідав: «Якщо ви прощатимете людям провини їхні, то простить і вам Отець ваш Небесний. А коли не будете прощати людям провин їхніх, то і Отець ваш не простить вам провин ваших» (Мф. 6, 14-15).

Якщо образа стискає твоє серце, згадай про Христа і про Його рани й розсуди, що твій біль незначний у порівнянні зі стражданнями Владики Христа; і тоді, ніби водою, погасиш свою скорботу (Патріарх Філарет).

4. Прочитайте поданий уривок із роману Ліни Костенко «Записки українського самашедшого». Проаналізуйте використані письменницею стилістичні фігури та їх роль у формуванні стильової манери тексту.

Я завжди був нормальною людиною. Радше меланхоліком, ніж флегматиком. Рацію в мені явно переважало, поки не зустрів свою майбутню дружину. Тоді на деякий час взяло гору емоцію, а тепер вже не знаю. Зрештою, дружина в мене розумна й красива, упадальників біля неї не бракувало, і якби зі мною щось не так, то вона вибрала б не мене.

Спадковість у мене теж добра, психів у роду не було. Вчився в університеті, ходив на байдарках, навіть маю спортивний розряд. Кінчав аспірантуру, захистив дисертацію. Хобі у мене музика, література, у дитинстві збирав марки. Словом, все адекватно, а оце раптом, на зламі століть, відчув дискомфорт, кривля поїхала, звернувся до психіатра, але відхиленень психіки він не знайшов. Втім, це така тонка матерія, досконалої апаратури на це нема. Сон у мене нормальний, руки не сіпаються, тільки відчуваю якийсь неспокій, ніби якісь фантомні болі душі.

Почалося це з того, що я раптом захотів на Канари. Не тому, що курорт, океан, екзотика. А тому, що вчитав у одному журналі, що там десь високо в горах, у вічнозелених нетрях є плем'я, яке не говорить між собою, а пересвистується. І я подумав – от якби й у нас не говорили, а пересвистувались. Бо стільки вже наговорено, до цілковитої втрати смислу. Та ще й якоюсь мовою недолюдською, сурогатом української і російської, мішанкою, плебейським сленгом, спадком рабського духу і недолугих понять, від чого на обличчі суспільства лежить знак дебілізму, – а при чому ж тут я?

Якби такою мовою спілкувалися люмпени чи бомжі, а то ж по всій вертикалі, починаючи з президента. А він же гарант Конституції, то що ж він мені гарантує? Краще б уже пересвистувались у тому його кабінеті, то не було б і «касетного скандалу», а був би художній свист.

Я розумію, це втома. Сприймати все треба спокійніше. Фах у мене сучасний, абстрагований від ідіотської дійсності, я можу говорити виключно мовою комп'ютерних програм. Правда, мріяв піти в науку, але інститут змізернів, кадри розлетілись по світу, я залишився з принципу, все ж таки це моя країна, я тут виріс, я тут живу, я не хочу в Силіконову долину, я не хочу в найкращі комп'ютерні центри Європи, я хочу жити і працювати тут. І не абияк жити, а жити добре, достойно. Абияк жили мої батьки, і батьки моїх батьків, і всі гарні порядні люди у цій частині світу

завжди мушили жити абияк, задурені черговою владою, черговим режимом. *Набридло. Абияк жити я більше не хочу.*

5. Прочитайте вірш. З'ясуйте, які стилістичні фігури використано автором. Як вони впливають на образність тексту?

*Учора все було зелене,
сьогодні білим зацвіло.
В часи прекрасної Гелени
ще не літало НЛО.*

*Були Геракли і Перикли,
і не порнуха, а Парнас.
Навіщо ми до всього звикли?
Навіщо звикло все до нас?*

*Життя ж коротке і шалене.
Летить, як цифри на табло.
Учора все було зелене.
Учора все іще було (Ліна Костенко).*

6. Використовуючи мовні засоби художнього (публіцистичного) стилю, напишіть сатиричну замітку до вузівської газети під заголовком: «*Як першокурсник до іспитів готувався і що з цього вийшло*».

Рекомендована література до теми

1. Дегтярьова І. Стилiстичний синтаксис української постмодерністської прози / І. Дегтярьова // Українська мова. – 2009. – № 3. – С. 27–38.

2. Дудик П. С. Стилiстика української мови / П. С. Дудик. – К. : ВЦ «Академія», 2005. – 368 с.

3. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 346–370.

4. Пономарів О. Д. Стилiстика сучасної української мови : підруч. для студ. гуманіт. спец. вищих закл. освіти / О. Д. Пономарів. – 3 вид., перероб. і доп. – Т. : Навчальна книга – Богдан, 2000. – С. 235–243.

5. Святовець В. Ф. Словник тропів і стилістичних фігур / В. Ф. Святовець. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 172 с.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	2	3
1	Публіцистичний стиль сучасної української літературної мови	2
2	Офіційно-діловий стиль сучасної української літературної мови	2
3	Науковий стиль сучасної української літературної мови	2
4	Художній стиль сучасної української літературної мови	2
5	Розмовний стиль сучасної української літературної мови	2
6	Епістолярний стиль сучасної української літературної мови	2
7	Конфесійний стиль сучасної української мови	2
8	Стилістичне розшарування української лексики. Стилістичне використання багатозначності, омонімії та паронімії	2
9	Стилістичне використання синонімії та антонімії	2
10	Лексика іншомовного походження та її стилістичне використання. Неологізми та застаріла лексика в різних стилях	2
11	Етимологія. Стилістичні можливості внутрішньої форми слова	2
12	Мовновиразові засоби стилістики	2
13	Стилістичне використання засобів словотвору	2
14	Морфологічні засоби стилістики	2
15	Стилістичні можливості синтаксису. Просте речення в стилістичному аспекті	2
16	Стилістичні можливості складного речення	2
17	Стилістичні аспекти звертання. Вставні та вставлені конструкції	2
18	Способи передачі чужої мови. Монолог, діалог, полілог	2
	Разом	36

Методичні вказівки до опрацювання тем самостійної роботи

1. Конспектуючи відповідну рекомендовану літературу до тої чи тої теми (див. списки рекомендованої літератури), зверніть увагу на те, що **конспект** (від лат. *conspicere* - огляд) – це стислий писаний виклад змісту чого-небудь, складається з плану й тез, доповнених фактичним матеріалом, що в сукупності є коротким письмовим викладом змісту книжки, статті, лекції тощо.

Конспект – особливий вид тексту, який створений у результаті аналітико-синтетичної обробки інформації першоджерела, тобто скорочений запис певної інформації, що дозволяє його авторові одразу чи через деякий час із необхідною повнотою відновити інформацію. Обов'язково докладно фіксують найбільш суттєві думки автора із зазначенням сторінок у тексті-оригіналі. Конспект слугує для збереження основного змісту роботи. У ньому репрезентовано лише думки автора роботи, яку конспектують, мета його – глибоко осмислити інформацію і подати її адекватно, стисло та в зручній для подальшого використання письмовій формі. Складання конспекту мобілізує увагу, допомагає виділити головне в тексті. Коли людина має намір щось записати, вона читає більш уважно, тим паче, що чергування читання із записуванням підвищує працездатність і зменшує втому. Конспектування – це певною мірою контроль сприйняття матеріалу: не розуміючи прочитаного, важко виділити і записати основну думку. Записи полегшують запам'ятовування, оскільки записаний навчальний матеріал краще фіксується в пам'яті.

Під час прочитання тексту для конспектування звертається увага на опорні (ключові) слова, ті інформаційні центри, що несуть найбільше смислове навантаження (так звані «вузлики на пам'ять»). Вибір ключових моментів залежить від мети та завдань конспектування, власних знань у цій галузі, особистих зацікавлень, можливостей пам'яті тощо. Зміст першоджерела передають:

- своїми словами;
- цитатами з першоджерела;
- своїми словами і цитатами.

До конспекту ставлять такі вимоги:

- залишають певну частину сторінки (це може бути половина аркуша або широкий берег) для запису власних думок, оцінки законспектованого;

- цитуючи, вказують відповідну сторінку першоджерела. Текст конспекту оформлюють довільно, на відміну від тез, крім основних положень, конспект містить і фактичний матеріал.

Для конспектування, як і реферування, використовують такі способи викладу матеріалу: опис, оповідь, міркування. За своїм обсягом конспект не перевищує 1/3 всього первинного тексту.

Способи фіксації відомостей можуть бути різними: *мовними* (виділення ключових слів, фраз, повний детальний запис), *позамовними* (план, схема, таблиця, виділення ключових понять підкресленням або іншим кольором).

Стислий конспект передає в узагальненому вигляді найсуттєвішу інформацію тексту, а **докладний (розгорнутий)** – містить також відомості, які конкретизують, мотивують, деталізують основні положення тексту у вигляді доведень, пояснень, аргументів, ілюстрацій тощо.

Не будь-який короткий запис є конспектом, бо конспект – це системне, логічне, зв'язне об'єднання плану, виписок, тез. Без змін зберігають авторські конструкції, цитати. Аналітичний запис прочитаного передбачає перероблення первісного тексту шляхом трансформації більших мовних одиниць у менші: зміст словосполучення передають словом, зміст речення – окремим словосполученням, складне речення замінюють на просте і т. ін. Використовують переказ, інші формулювання, думки потрібно викладати стисло, своїми словами, виписуючи лише найголовніше і найсуттєвіше, не допускати повторень. Для швидкості та зручності в конспекті можуть подаватися скорочені слова, аббревіатури. Не варто зловживати скороченням слів, а якщо скорочувати їх, то за загальними правилами, наприклад: *рр.* – роки, *р.* – рік, *с.* – сторінка, *табл.* – таблиця, *і т. ін.* – і таке інше тощо. Повторювані в конспекті терміни рекомендують позначати першою великою літерою слів, що входять до їх складу, наприклад: *Р* – речення, *ПС* – практична стилістика, *К* – конспект тощо.

Особливо важливі думки в конспекті варто підкреслювати. Бажано залишати берег для додаткових записів.

Зверніть увагу, що фахівці з питань культури наукового мовлення радять під час конспектування друкованого джерела наукової інформації дотримуватись таких алгоритмічних приписів (використовувати прийоми концентрації змісту і мовних засобів тексту):

- ✓ визначте і розмежуйте в обраний спосіб ту інформацію, яку передаватимете дослівними формулюваннями з тексту, й ту, що трансформуєте у скорочений варіант;
- ✓ об'єднуйте прості речення у складні;
- ✓ коректно спростіть складні (довгі) конструкції;
- ✓ вилучіть із речень дієприкметникові та дієприслівникові звороти, видаліть речення з надлишковою інформацією, а також побіжні висловлювання та міркування;
- ✓ передайте інформацію (де це доцільно і можливо) у вигляді таблиць, схем тощо.

Реквізити конспекту друкованої праці:

1. Дата складання.
2. Бібліографічні відомості першоджерела.
3. Текст.

Процес конспектування джерела в електронній формі спрощується і, водночас, ускладнюється: текст вже існує у файловій структурі, тому можливі такі режими роботи, як копіювання, вирізання, вставки об'єктів тощо.

2. Опрацьовуючи теоретичний матеріал із запропонованим тем, варто простудіювати додаткову літературу.

3. Для стилістичного аналізу текстів (на вибір – по 3 тексти кожного стилю) варто скористатися типовими схемами. Наприклад, темою 4 завдань для самостійної роботи передбачено аналіз текстів художнього стилю, який потрібно здійснити за поданими нижче схемами.

ТИПОВІ СХЕМИ АНАЛІЗУ ТЕКСТІВ

Схема фонетико-стилістичного аналізу художнього тексту

1. Виразне читання тексту (правильне інтонування, наголошення). Стиль.
2. Пошук явищ фоносемантики.
3. Характеристика засобів милозвучності:
  - а) евфонічні чергування голосних і приголосних звуків;
  - б) вимовна легкість (повноголосся, подовження, спрощення).
4. Звукопис: асонанс, алітерація, дисонанс, паронوماзія, оноματοпея.
5. Роль у тропях і стилістичних фігурах фонетичних засобів.
6. Значення фонетико-стилістичних засобів для вираження головної думки твору та створення відповідного настрою.

Схема лексико-стилістичного аналізу художнього тексту

1. Виразне читання тексту. Стиль.
2. Лексичний коментар: з'ясування значення незнайомих слів, нормативності, інформаційності, емоційності, експресивності.
3. Характеристика лексики за походженням і тематикою.
4. Стилістична характеристика лексики (книжна, розмовна; нейтральна, стилістично забарвлена).
5. Функції багатозначних слів.
6. Доцільність використання синонімів, антонімів, омонімів, паронімів.
7. Роль лексичних засобів у творенні тропів, стилістичних фігур.
8. Художньо-естетична інтерпретація лексики тексту. Вплив лексико-стилістичних засобів на вираження ідейно-образного й естетичного змісту твору.

Схема аналізу морфемно-словотворчих засобів художнього тексту

1. Виразне читання тексту. Стиль.
2. Пошук стилістично забарвлених морфем у тексті.
3. Інтерпретація дериватів. Характеристика словотворчих засобів, що надають семантико-стилістичних відтінків словам (зменшуваності, пестливості, згрубілості, урочистості, фольклорності; книжності, розмовності, емоційності, інтимності тощо).
4. Роль морфем і словотворчих засобів у створенні образності й уточненні змісту твору.

Схема морфолого-стилістичного аналізу художнього тексту

1. Виразне читання тексту. Стиль.
2. Визначення семантико-стилістичних функцій самостійних, службових частин мови, вигуків (функції конкретизації, емоційності, динамічності, образності тощо).
3. Характеристика тропів і стилістичних фігур, в основі яких лежать морфологічні засоби (слова певних частин мови, граматичні форми роду, числа, відмінка, особи, часу).
4. Відбір автором певних граматичних форм у зв'язку із типом мовлення, жанром, стилем, темою, основною думкою твору.
5. Варіантність морфологічних форм.
6. Характеристика тексту з погляду нормативності морфологічних засобів.

Схема синтаксично-стилістичного аналізу художнього тексту

1. Виразне читання тексту. Стиль.
2. Стилістична роль речень за метою висловлювання (модальністю) та емоційним забарвленням.
3. Макро- і мікросинтаксичні структури.
4. Стилістичні функції простих і складних речень.
5. Роль двоскладних та односкладних речень (описова, узагальнено-сміслова, виражальна).
6. Функції однорідних членів речення, вставних і вставлених конструкцій, відокремлених членів речення, вокативів.
7. Функціонально-стилістична роль прямої мови, мови авторського введення, невласне прямої мови.
8. Синтаксичні одиниці, що стали основою тропів і стилістичних фігур.
9. Значення синтаксичних засобів у висвітленні теми та ідеї твору, у побудові образної системи.
10. Синтаксичні особливості індивідуального стилю мовлення.

Схема повного лінгвостилістичного аналізу художнього тексту

1. Виразне читання тексту. Стиль.
2. Автор як мовна особистість. Час і місце написання твору.
3. Визначення жанрово-стильової приналежності та експресивно-емоційного колориту тексту.
4. Тема (підтема), основна думка твору.
5. Функціональний тип мовлення. Ритмолад тексту.
6. Монолог, діалог, полілог. Інтертекстуальність.
7. Образ автора. Мовні засоби творення образу автора.
8. Образна система тексту. Домінанти і ключові слова.
9. Засоби зв'язку речень у тексті (послідовний, паралельний, радіальний).
10. Аналіз мовних засобів (фонетико-орфоепічних, графічних, лексичних, морфемно-словотвірних, морфологічних, синтаксичних), що мають ідейно-естетичне навантаження, є основою тропів і стилістичних фігур.
11. Роль мовних одиниць у передачі головної думки, творенні образної системи.

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна робота має за мету поглибити знання з дисципліни «Практична стилістика». Студент повинен підготувати та виголосити повідомлення на одну із запропонованих тем, продемонструвавши вміння аналізувати специфіку мови засобів масової інформації, послуговуючись теоретичними знаннями з курсу практичної стилістики та навиками удосконалення й редагування публіцистичних текстів. Зосереджуємо увагу також на вмінні вправно висловлювати свої думки як в усній, так і в писемній формі.

Індивідуальне завдання студенти виконують самостійно і здають на перевірку наприкінці VI семестру.

Тематика індивідуального завдання має проблемний характер. Студент самостійно обирає тему та визначає зміст роботи, обов'язково узгоджуючи її з викладачем.

У процесі виконання індивідуального завдання студент повинен опрацювати не менше десяти літературних джерел із покликанням на використання певної інформації з них у тексті роботи.

Теоретична частина індивідуального завдання складається з: титульної сторінки; змісту; вступу; основної частини; висновків; списку використаної літератури; додатків до індивідуального завдання (за необхідності).

Обсяг індивідуального завдання в друкованому варіанті – 10-12 сторінок.

Виконане індивідуальне завдання, прорецензоване викладачем, вноситься на захист: виступ і обговорення в аудиторії. Регламент виступів – 10 хв.

ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА ПОВІДОМЛЕНЬ

1. Стилістичне використання фразеологічних одиниць у мові ЗМІ.
2. Крилаті вирази в мові сучасних мас-медіа.
3. Засоби мовної експресії на сторінках сучасних ЗМІ.
4. Функціонування синонімів у мові ЗМІ.
5. Стилістичне використання багатозначності слова в сучасних ЗМІ.
6. Стилістичне використання омонімії в мові періодичних видань.
7. Стилістичне використання паронімії в мові періодики.
8. Стилістичне використання антонімії у мові періодичних видань.
9. Стилістичне використання метафор у мові періодичних видань.

10. Стилістичне використання метафор у текстах реклами.
11. Мовна гра та гумор в рекламному тексті.
12. Особливості використання іншомовної лексики в засобах масової інформації.
13. Стилістичні функції діалектизмів у мові ЗМІ.
14. Стилістичне використання розмовної лексики в мові преси.
15. Жаргонна лексика в мові сучасної української преси.
16. Неологізми в мові засобів масової інформації.
17. Функціонування термінів у сучасній пресі.
18. Стійкі сполуки в мові періодичних видань.
19. Стилістичне використання займенників у мові ЗМІ.
20. Стилістичне використання прикметників у мові ЗМІ.
21. Стилістичне використання числівників у мові ЗМІ.
22. Стилістичне використання іменників у мові ЗМІ.
23. Стилістичне використання звертань у мові періодичних видань.
24. Стилістичне використання однорідних членів речення у ЗМІ.
25. Складні речення в мові сучасних ЗМІ.

Методичні вказівки до написання повідомлення

1. Оберіть тему повідомлення.
2. Доберіть літературу, у якій розкривається тема. При цьому можна послуговуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, тематичним), мережею Інтернет.
3. Складіть план.
4. Опрацюйте літературні джерела, користуючись порадами до конспектування першоджерел.
5. Систематизуйте опрацьований матеріал відповідно до плану.
6. Проаналізуйте та оцініть висвітлену проблему.
7. Оформіть повідомлення відповідно до вимог.
8. У кінці повідомлення подайте Список використаної літератури.
9. Здайте повідомлення викладачеві в зазначений термін.

БЛОК ТЕСТОВОГО САМОКОНТРОЛЮ

1. Зазначте правильну дефініцію стилістики:

1. розділ мовознавства, що стосується умов і мети використання мовних засобів у різних ситуаціях спілкування, відповідно до сфер суспільної комунікації;
2. наука про значення слів і виразів та зміну цих значень залежно від сфери функціонування;
3. наука про виразність і впливовість виголошеного слова;
4. розділ мовознавства, що вивчає історію виникнення, розвитку власних імен у літературній мові та діалектах.

2. Зазначте, як називають різновиди літературної мови, які виокремлюються відповідно до колективно усвідомлюваних типів спілкування і функцій мови в різних сферах суспільної комунікації:

1. експресивними стилями;
2. функціональними стилями;
3. індивідуально-авторськими стилями;
4. емоційними стилями.

3. Вкажіть головні ознаки офіційно-ділового стилю:

1. наказ, розпорядження, довідка, заява, автобіографія, резюме, службовий лист, оголошення;
2. документальність, стабільність, стислість, чіткість, висока стандартизація значної частини висловів, сувора регламентація тексту;
3. неологізми, архаїзми, використання експресивних мовних засобів, метафоричність;
4. слова-терміни з різних галузей знань, тяжіння до складних синтаксичних конструкцій.

4. Вкажіть головні ознаки художнього стилю:

1. документальність, стабільність, стислість, чіткість, висока стандартизація значної частини висловів, сувора регламентація тексту;
2. слова-терміни з різних галузей знань, тяжіння до складних синтаксичних конструкцій;
3. використання експресивних мовних засобів, метафоричність, синтаксична варіативність, використання елементів усіх стилів;

4. широке використання суспільно-політичної лексики, помірковане вживання слів іншомовного походження, тропеїчні конструкції.

5. Вкажіть головні ознаки публіцистичного стилю:

1. документальність, стабільність, стислість, чіткість, висока стандартизація значної частини висловів, суворе регламентація тексту;

2. значна частка старослов'янizmів, синтаксична схожість початкових структур, інверсовані конструкції;

3. використання експресивних мовних засобів, метафоричність, синтаксична варіативність, використання елементів усіх стилів;

4. широке використання суспільно-політичної лексики, помірковане вживання слів іншомовного походження, тропеїчні конструкції.

6. Вкажіть головні ознаки конфесійного стилю:

1. документальність, стабільність, стислість, чіткість, висока стандартизація значної частини висловів, суворе регламентація тексту;

2. слова-терміни з різних галузей знань, тяжіння до складних синтаксичних конструкцій;

3. значна частка старослов'янizmів, синтаксична схожість початкових структур, інверсовані конструкції;

4. широке використання суспільно-політичної лексики, помірковане вживання слів іншомовного походження, тропеїчні конструкції.

7. Вкажіть головні ознаки розмовного стилю:

1. слова-терміни з різних галузей знань, тяжіння до складних синтаксичних конструкцій;

2. вживання розмовної лексики і фразеології, переважно короткі синтаксичні конструкції, експресивне інтонування фрази;

3. значна частка старослов'янizmів, синтаксична схожість початкових структур, інверсовані конструкції;

4. широке використання суспільно-політичної лексики, помірковане вживання слів іншомовного походження, тропеїчні конструкції.

8. Вкажіть головні ознаки епістолярного стилю:

1. широке використання у кличній формі звертань, наявність традиційних формул на початку і в кінці тексту, невимушеність у доборі мовних засобів;

2. слова-терміни з різних галузей знань, тяжіння до складних синтаксичних конструкцій;

3. значна частка старослов'янizmів, синтаксична схожість початкових структур, інверсовані конструкції;

4. широке використання суспільно-політичної лексики, помірковане вживання слів іншомовного походження, тропейні конструкції.

9. Зазначте, якими ознаками вирізняється науковий стиль:

1. конкретність, лаконічність формулювань, офіційні формули звертання;

2. індивідуально-авторські засоби мовної виразності, переносне вживання слів, експресивність;

3. вживання термінів, логічність, причинно-наслідкові зв'язки;

4. урочистість, інверсовані конструкції, домінування маркованих одиниць мови.

10. Вкажіть функціональні підстилі офіційно-ділового стилю:

1. наказ, розпорядження, довідка, заява, автобіографія, резюме, службовий лист, оголошення;

2. нейтральний, стилістично забарвлений;

3. діловий, приватний;

4. законодавчий, дипломатичний, адміністративно-канцелярський.

11. Вкажіть функціональні підстилі наукового стилю:

1. законодавчий, дипломатичний, адміністративно-канцелярський;

2. власне науковий, науково-популярний, науково-публіцистичний, науково-навчальний, виробничо-технічний;

3. діловий, приватний;

4. монографія, посібник, підручник.

12. Зазначте основний жанровий різновид епістолярного стилю:

1. приватний лист;

2. щоденникові записи;

3. мемуари;

4. записки.

13. Зазначте, для якого функціонального стилю типовими є такі мовні форми, як відповідно до наказу, ввести до складу, виконуючи обов'язки, виділити кошти:

1. наукового;
2. офіційно-ділового;
3. публіцистичного;
4. розмовного.

14. Зазначте, для якого функціонального стилю типовими є такі мовні форми, як згідно з наказом, порушити питання, надати грошову допомогу, доводимо до відома:

1. наукового;
2. конфесійного;
3. публіцистичного;
4. офіційно-ділового.

15. Зазначте, для якого функціонального стилю типовими є такі мовні форми, як за розпорядженням, виділити кошти, давати вказівку, витяг із протоколу:

1. наукового;
2. конфесійного;
3. офіційно-ділового;
4. розмовного.

16. Зазначте, для якого функціонального стилю типовою є така лексика, як взивати, ректи, сотворити, уповати, воздати:

1. наукового;
2. конфесійного;
3. публіцистичного;
4. розмовного.

17. Зазначте, для якого функціонального стилю типовою є така лексика, як миропомазання, благодать, віротерпимість, триєдиний, чудотворець:

1. наукового;
2. епістолярного;
3. публіцистичного;
4. конфесійного.

18. Зазначте, для якого функціонального стилю типовою є така лексика, як Богородиця, Матір Божя, Бог, Дух Святий, ангел, апостол, пророк:

1. наукового;
2. розмовного;
3. публіцистичного;
4. конфесійного.

19. Зазначте, для якого функціонального стилю типовою є така лексика, як *катехізис, конклав, спитимія, акафіст, єресь* :

1. наукового;
2. епістолярного;
3. публіцистичного;
4. конфесійного.

20. Зазначте, для якого функціонального стилю типовою є така лексика, як *Богочоловік, водосвяття, всеприсутність, чоловіколюбний, Однороджений*:

1. наукового;
2. конфесійного;
3. публіцистичного;
4. розмовного.

21. Вкажіть, який функціональний стиль вирізняють усталені словосполучення на зразок *Божий промисел, Царство Боже, Небесний Отець*:

1. науковий;
2. конфесійний;
3. публіцистичний;
4. розмовний.

22. Вкажіть, який функціональний стиль вирізняють усталені словосполучення на зразок *раб Божий, Тайна вечеря, Божя воля*:

1. науковий;
2. конфесійний;
3. публіцистичний;
4. розмовний.

23. Вкажіть, який функціональний стиль вирізняють усталені словосполучення на зразок *Святий Дух, Свята Трійця, блаженна смерть*:

1. науковий;
2. конфесійний;
3. публіцистичний;
4. розмовний.

24. Вкажіть визначальну функцію публіцистичного стилю:

1. пізнавально-репрезентативна;
2. пізнавально-контактна;
3. впливу та передачі інформації;
4. естетична.

25. Вкажіть визначальну функцію художнього стилю:

1. пізнавально-репрезентативна;
2. пізнавально-контактна;
3. впливу та передачі інформації;
4. естетична.

26. Вкажіть основне призначення офіційно-ділового стилю:

1. вирішення суспільно-політичних питань;
2. формування ідейних переконань, моральних якостей та естетичних смаків;
3. повідомлення про результати дослідження, доведення теорій, обґрунтування гіпотез;
4. обслуговування громадянських потреб людини в типових ситуаціях.

27. Зазначте, в якому реченні виділене слово вжито в прямому значенні:

1. Калина так *хизується* красою, що байдуже їй до всього на світі (Леся Українка);
2. Коли з нещастям ти вже виступив на бій, *не нарікай* на те, що силою слабкий;
3. Любов *напала* навесні – як Божа кара (І. Павлюк);
4. *Тремтить* ріка, і хилиться до неї на тому березі ріденький ліс... (Є. Плужник).

28. Зазначте, в якому реченні виділене слово вжито в прямому значенні:

1. Хотілося б внести нову *течію* в своє монотонне життя.
2. З туману ллється в ліс *течія* людського люду.

3. Публіцистична лірика – різновид агітаційно-ліричної стилізованої *течі*.

4. *Течія* несла човен тихо за собою.

29. Визначте, до якого різновиду лексики належать виділені слова:

Минають *фронди* і *жіронди*,

Минає славне і гучне.

Шукайте посмішку Джоконди.

Вона ніколи не мине (Л. Костенко).

1. архаїзми;
2. історизми;
3. неологізми;
4. професіоналізми.

30. Визначте, до якого різновиду лексики належать виділені слова:

Цур же йому!.. А тим часом

Кете лиш кресало

Та тютюну, щоб, знаєте,

Дома не журилось (Т. Шевченко).

1. архаїзми;
2. історизми;
3. неологізми;
4. діалектизми.

31. Вкажіть рядок, у якому виділене в реченні слово є діалектизмом:

1. *Пика* йому почервоніла, а потім і зелена стала (Г. Квітка-Основ'яненко);

2. Гірські води шуміли на скоках, а *плай* радісно підіймався угору поміж воринням (М. Коцюбинський);

3. Співаю я у юнім русі під шум *осніжених* гаїв (В. Сосюра);

4. І ми *звалимо* за бугор. Звалимо, розумієш? (А. Кокотюха).

32. Вкажіть рядок, у якому виділене в реченні слово є жаргонізмом:

1. А пtiця *ревучосерда* над горою кружляє... (В. Барка);

2. Кругом дівчата танцювали в дрібушках, в чоботах, в *свитках* (Б. Левін);

3. Як ворон небо почорніло, *шварнула* блискавка – грім грюкнув і загув (Є. Гребінка);

4. Сільською вулицею повільно їде блискучий «*мерс*» (Ю. Гудзь).

33. Вкажіть рядок, у якому виділене в реченні слово є неологізмом:

1. Помацки відшукує Сагайдачний дощечку, кладе на неї білий аркуш і вмочує вигострене гусяче перо в *атрамент* (З. Тулуб);
2. Його власна *мазе* у сільській школі укрмову-літературу викладає (В. Слапчук);
3. А він пішов. *Чао-какао* (П. Вольвач);
4. Якщо ви втомилися від буденної сірості, монотонності життя – спробуйте себе в новій професії. Можливо, *баєр* – саме те, що вам потрібно (З газети).

34. Вкажіть рядок, у якому виділене в реченні слово є архаїзмом:

1. Президент заявив, що буде внутрішнє службове розслідування дій *силовиків* (Із газети);
2. Через три тижні він приїхав у Теклівку за кермом вороного *фолькса* (В. Яворівський);
3. Помацки відшукує Сагайдачний дощечку, кладе на неї білий аркуш і вмочує вигострене гусяче перо в *атрамент* (З. Тулуб);
4. На Львівщині успішно освоюють перспективну нішу *ритейлу* – гуртову торгівлю сільгосппродукцією (З журналу).

35. Вкажіть рядок, у якому виділене в реченні слово є історизмом:

1. Антонич був хрущем і жив колись на вишнях, на вишнях тих, що їх оспівував *Шевченко* (Б.-І. Антонич);
2. *Імплементация* результатів всеукраїнського референдуму – це довготривалий процес (Із газети);
3. Я сьогодні – *сачок*. Я в загулі. Хочеш – спи, хочеш – слухай зозулю (І. Жиленко);
4. У ранковім тумані дзвони пливуть, мов сни, ніби мрії останні сивої *старовини* (М. Рильський).

36. Вкажіть рядок, у якому всі конструкції побудовано граматично правильно:

1. гострий біль, одноманітне меню, розумна шимпанзе, весь Перу;
2. поважний маестро, прийшла міс, швидкий кенгуру, прозорий тюль;
3. весела попурі, мудра Дороті, офіційний аташе, барабанний дріб;
4. крикливий какаду, вчена ступінь, важка путь, яскрава гуаш.

37. Вкажіть рядок, у якому всі конструкції побудовано граматично правильно:

1. мудрий кюре, широке Дніпро, цікава леді, сильна біль;
2. лікувальний аерозоль, чорна туш, довгий путь, білий рояль;
3. неприємний нежить, дешевий шампунь, гарний поні, білий тюль;
4. міцний накип, місткий бутель, запашний ваніль, болючий висип.

38. Вкажіть рядок, у якому всі конструкції побудовано граматично правильно:

1. перше лютого, півтора тижні;
2. шість десятих гектарів, два з половиною місяці;
3. мільйонами гривень, сімдесят три хлопців;
4. двом десятим відсотка, п'ятдесят чотири кілограми.

39. Вкажіть рядок, у якому всі конструкції побудовано граматично правильно:

1. двадцять п'ять апельсинів, дві треті апельсина, двадцять один апельсин;
2. сорок апельсин, три з половиною апельсина, шість апельсинів;
3. тринадцять апельсин, одна третя апельсини, сім апельсинів;
4. одна четверта апельсина, вісім апельсинів, вісімнадцять апельсин.

40. Вкажіть рядок, у якому всі конструкції побудовано граматично правильно:

1. відомий математик, далека Сибір, хитрий тигр, смачне івасі;
2. смачна вермішель, красивий фламінго, сильний біль, швидке таксі;
3. цікаве турне, просторе авеню, справедливе журі, сонячне Баку;
4. свіжа салямі, талановитий маестро, гарний Тбілісі, смачний манго.

41. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

Через ліс – переліс,

Через море навскіс

Новий рік для людей подарунки ніс:

Кому – шапку смушеву,

Кому – люльку дешеvu,

Кому – модерні кастети,

Кому – фотонні ракети,

Кому – солі до бараболі,

Кому – три снопи вітру в полі...

Кому – пушок на рило,

А дядькові Кирилові – крила (І. Драч)

1. оксиморон;
2. полісиндетон;
3. анафору;
4. епіфору.

42. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

І Місячну сонату уже створив Бетховен.

І тінь місяцехода вже зорям не чужа.

А місяць все такий же – і молодик, і повен,

І серпик, і рогалик, і місяць, як діжа (Л. Костенко)

1. асиндетон;
2. полісиндетон;
3. анафору;
4. епіфору.

43. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

Чорний сон віків не збудеться

що мине а що й забудеться

що засне а що й розбудиться

Чорний сон віків не збудеться (Л. Костенко)

1. анепіфору;
2. епанафору;
3. анафору;
4. епіфору.

44. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

Люблю! Як в перший раз люблю,

Хоч це любов моя остання...

Але вона – як день в маю,

Як пташки перше щебетання.

Люблю! (О. Олесь)

1. анепіфору;
2. епанафору;
3. анафору;
4. епіфору.

45. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

Пропало, пройшло, пролетіло,

Минулося, щезло, сплигло,

*Лишень голівешками тліло,
Лишень попелищем цвіло (І. Драч)*

1. анепіфору;
2. епіфору;
3. антитезу;
4. градацію.

46. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

*Хто може випити Дніпро,
Хто властен виплескати море,
Хто наше злото-серебро
Плугами кривди переоре,
Хто серця чистого добро
Злобою чорною поборе? (М. Рильський)*

1. риторичне заперечення;
2. риторичне запитання;
3. риторичне звертання;
4. риторичне ствердження.

47. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

*Благословен той день і час,
Коли прослалась килимами
Земля, яку сходив Тарас
Малими босими ногами,
Земля, яку скропив Тарас
Дрібними росами-сльозами (М. Рильський)*

1. риторичне заперечення;
2. риторичне запитання;
3. риторичне звертання;
4. риторичне ствердження.

48. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

*Я був – не Я. Лиш мрія, сон.
Навколо – дзвонні згуки,
І пільми творчої хітон,
І благовісні руки (П. Тичина)*

1. риторичне заперечення;
2. риторичне запитання;
3. риторичне ствердження.

49. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

*Хто під вогке рокотання
Малих крапель по шибках
Нагадає про кохання
Дивним огником в очах?
Хто? Як зветься? Як сміється?
Як цілує? І кого?
Чи до серця пригорнеться
До забутого мого? (М. Рильський)*

1. риторичне заперечення;
2. риторичне запитання;
3. риторичне звертання;
4. риторичне ствердження.

50. Вкажіть, яку стилістичну фігуру вжито в рядках:

*О слово рідне! Орле скутий!
Чужинцям кинуте на сміх!
Співочий грім батьків моїх,
Дітьми безпам'ятно забутий! (О. Олесь)*

1. риторичне заперечення;
2. риторичне запитання;
3. риторичне звертання;
4. риторичне ствердження.

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ НАВЧАННЯ

У початковому процесі застосовують: лекції, зокрема з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН; пояснювальні та проблемні методи викладу матеріалу; самостійну роботу студентів; виконання індивідуального науково-дослідного завдання.

ФОРМИ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Форми підсумкового контролю успішності навчання – контрольна робота (V семестр) та екзамен (VI семестр).

Контрольна робота складається із двох частин: завдання першого рівня складності – закрите тестування; завдання другого рівня складності вимагає визначити стильову належність запропонованого тексту та назвати характерні риси стилю.

Методичні вказівки до виконання контрольної роботи

1. Завдання першого рівня складності передбачають вибір правильної відповіді із запропонованих, тобто закрите тестування. У кожному тесті є тільки одна правильна відповідь.

2. Завдання другого рівня складності вимагає визначити стильову належність запропонованого тексту та назвати характерні риси стилю.

Зразок виконання завдання контрольної роботи

Наприклад, потрібно визначити стильову належність і назвати характерні риси стилю такого тексту:

Пісня звалася «Берег любові», і склалась вона в одну з тих ночей, коли щеміла душа після розлуки з Кураївкою і тривожне якесь передчуття мучило Інну, коли здавалось, що тільки цей скрик емоційний (сплав болю, сповіді й заклинання), тільки магія почуття, піднятого до співу, допоможе їй втримати те, що вона найбільше боялася втратити. Йшлося не про лаври, не марнославія спонукало творити — з найглибшої душевної потреби вродилося те, що вродилось. При кожній нагоді Інна уточнювала, що пісня належить не тільки їй, адже мелодію допомагали підбирати дівчата, на нотний папір вона переносилась за участю знайомих викладачів

музичної школи, — завдяки цим гуртовим зусиллям пісня вийшла на сцену, в життя. Авторська скромність дівчини бралася до уваги, однак слава поетеси утвердилася саме за нею, за Інною Ягнич, хоча не обійшлося, звичайно, й без дотепницьких дошкульностей з приводу виходу на арену «новоявленої Сафо», кураївської Марусі Чурай. Несподіваний успіх місцевого масштабу не запаморочив дівчину, не завадив їй бути й далі сумлінною у навчанні, ревною до практичних занять, бо таки ж не перо, а шприц медсестри здавався їй важливішим і надійнішим за все інше (О. Гончар).

Виконання завдання:

Запропонований уривок тексту належить до художнього стилю, що, як відомо, є переважно стилем художньої літератури, де слово не тільки щось називає, а ще й часто, будучи художнім засобом, є знаряддям естетичного впливу на читача чи слухача.

Основні ознаки художнього стилю: образність, поетичність, естетика мовлення, експресія як інтенсивність вираження, зображувальність (конкретно-чуттєве живописання дійсності — людей, природи, явищ, понять, якостей, властивостей, відношень). У художньому стилі все подається через призму інтелекту і світовідчуття особистості (образ автора), і все спрямовується на особистість читача (слухача). Тому в художньому стилі (зокрема в художніх творах), крім об'єктивності реального світу, існує і суб'єктивність сприйняття його людиною.

Основні мовні засоби: багатство найрізноманітнішої лексики з переважанням конкретно-чуттєвої (назви осіб (*Інна Ягнич, Інна*), речей, дій, явищ, ознак, емоційно-експресивна лексика, різні види синонімів, омонімів, фразеологізмів, перифраз (*новоявлена Сафо, кураївська Маруся Чурай*), використання зі стилістичною метою історизмів, архаїзмів, діалектизмів, просторічних елементів.

Особливою прикметою художнього стилю є широке вживання дієслівних форм — родових — у минулому часі і умовному способі, особових у теперішньому і майбутньому часі дійсного способу, у наказовому способі. У художньому стилі використовуються всі типи речень, синтаксичних зв'язків, особливості інтонування і ритмомелодики.

Художній стиль активно послуговується засобами всіх функціональних стилів мови.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Стилістика як мовознавча дисципліна. Основні розділи стилістики.
2. Методи лінгвостилістичних досліджень.
3. Стиль як основне поняття лінгвостилістики.
4. Критерії вирізнення самостійності функціональних стилів.
5. Норми сучасної української літературної мови. Роль засобів масової інформації в поширенні норм української літературної мови.
6. Диференційні ознаки наукового стилю сучасної української літературної мови.
7. Диференційні ознаки розмовного стилю сучасної української літературної мови.
8. Диференційні ознаки офіційно-ділового стилю сучасної української літературної мови.
9. Диференційні ознаки художнього стилю сучасної української літературної мови.
10. Диференційні ознаки публіцистичного стилю сучасної української літературної мови.
11. Диференційні ознаки конфесійного стилю і його жанрова своєрідність.
12. Основні жанри української епістолярії. Приватний лист у системі української епістолярії (особливості композиції, різновиди зачинів, закінчень, підписів, дописок).
13. Лексика української мови з погляду стилістичної диференціації.
14. Стилістичне значення мовної одиниці.
15. Стилістичне використання багатозначності та омонімії.
16. Паронімія як лексичне й стилістичне явище. Паронімія як вада тексту.
17. Синоніми в стилістичному аспекті. Можливості цього розряду лексики в різних стилях мови.
18. Евфемізми, перифрази та інші стилістичні фігури, що будуються на основі синонімії.
19. Антонімія як лексичне та стилістичне явище. Антоніми загальномовні та контекстуальні.
20. Антитеза, епітет-оксиморон та інші стилістичні фігури, що будуються на основі антонімії.

21. Групи лексики сучасної української мови за походженням. Інтернаціоналізми, запозичення, власне іншомовні слова, екзотизми, варваризми та їх стилістичні можливості.
22. Неологізми загальномовні й авторські. Причини появи, способи творення та стилістичні можливості.
23. Стилістичне використання застарілої лексики. Історизми й архаїзми в мові ЗМІ.
24. Термінологічна лексика в різних стилях мови.
25. Професіоналізми, їх типи, способи творення, можливості використання.
26. Жаргонізми й арготизми (зіставна характеристика), можливості вживання в окремих функціональних стилях.
27. Порівняльна характеристика розмовної та просторічної лексики. Її стилістичне використання.
28. Діалектизми в номінативній та стилістичній функції.
29. Народна етимологія. Стилістичні можливості внутрішньої форми слова в художніх, публіцистичних та наукових текстах.
30. Фразеологічні звороти за їх походженням та зв'язками. Використання фразеологізмів у різних стилях мови.
31. Контамінація фразеологізмів. Особливості відтворення фразеологічних зворотів у перекладах з однієї мови на іншу.
32. Номінативні функції фразеологізмів. Експресивно-емоційна роль фразеологізмів у ЗМІ.
33. Стилістичне використання категорії роду, числа. Стилістичні функції власних і загальних іменників.
34. Стилістичні функції ступенів порівняння, стягнених і нестягнених форм прикметників.
35. Стилістичне використання числівників.
36. Стилістичні можливості займенників.
37. Стилістичне використання дієслів.
38. Стилістичні функції словотворчих засобів.
39. Фонетичні засоби стилістики.
40. Стилістичні властивості порядку слів у реченні. Стилістична мета й виправданість інверсій.
41. Способи вираження підмета й присудка. Стилістичне використання координації підмета й присудка.
42. Синонімія прийменникових конструкцій. Варіанти відтворення українською мовою російських словосполучень з прийменниками «по», «при».

43. Стилiстичнi можливостi складного речення.
44. Стилiстичнi функцiї однорiдних членiв речення. Принципи побудови ряду, сполучники, прийменники та узагальнювальнi слова.
45. Поняття про вiдокремлення як стилiстичне явище. Вiдокремлена прикладка в рiзних стилях мови.
46. Власне звертання й риторичне звертання. Особливостi функцiонування звертань у рiзних стилях мови.
47. Функцiї вставних слiв у нехудожнiх та художнiх текстах. Вставленi конструкцiї в рiзних стилях мови.
48. Стилiстичнi фiгури.
49. Способи передачi чужої мови в офiцiйно-дiлових, наукових та публiцистичних текстах.
50. Перiод i його стилiстичне використання. Види перiоду.

МЕТОДИ ТА ЗАСОБИ ДIАГНОСТИКИ УСПIШНОСТI НАВЧАННЯ

Методи та засоби дiагностики успiшностi навчання: поточне усне опитування; тестування; розв'язування практичних завдань; iндивiдуальне науково-дослiдне завдання; опрацювання теоретичних i практичних завдань, винесених на самостiйну роботу; контрольна робота й екзамен.

РОЗПОДIЛ БАЛIВ

Формою органiзацiї поточного контролю знань студентiв є опитування, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевiрка результатiв виконання практичних завдань, перевiрка результатiв виконання iндивiдуальних науково-дослiдних завдань, контроль засвоєння навчального матерiалу, запланованого на самостiйне опрацювання.

Здiйснюючи поточний контроль знань студентiв, вважаємо за доцiльне послуговуватися такими нормами оцiнювання:

2 бали (5 балiв – самостiйна та iндивiдуальна робота) – ставимо за такi знання та вмiння:

- комплексно вирiшувати поставленi завдання;
- глибоко розкривати змiст поставленого завдання чи проблеми;

- доцільно використовувати спеціальну термінологію;
- доречно ілюструвати відповідь прикладами;
- практично застосовувати одержані глибокі теоретичні знання з курсу;
- знаходити джерело інформації та аналізувати її;
- оформляти роботу охайно, відповідно до вимог щодо структурної, змістової та мовної організації текстів певного виду.

Можливі 2-3 неточності у викладі матеріалу, що не впливають на правильність висновків.

Завдання мають бути виконані на 80-90%.

1,5 бала (4 бали – самостійна та індивідуальна робота) – ставимо за такі знання та вміння:

- комплексно вирішувати поставлені завдання;
- правильно розкритий основний зміст матеріалу за умови виконання завдання;
- правильно використану термінологію;
- виконання роботи без суттєвих помилок;
- вміння зібрати матеріал, скласти план, побудувати текст будь-якого виду;
- оформляти роботу охайно, відповідно до вимог щодо структурної, змістової та мовної організації текстів певного виду.

У відповідях можливі 1-2 неточності у викладі інформації, які не впливають на конкретний зміст.

Завдання виконано на 60-80 %.

1 бал (3 бали – самостійна та індивідуальна робота) – студент отримує, якщо:

- зміст викладено частково, не завжди послідовно;
- одержані теоретичні знання невміло застосовані практично;
- відсутній логічний зв'язок основного викладу інформації з висновками;
- відповідь неповна, хоча суть запитання загалом висвітлена;
- у змісті роботи є помилки;
- завдання виконано на 50-60 %.

0,5 бала (2-1 бал – самостійна та індивідуальна робота) – студент отримує, якщо:

- відтворює менше половини навчального матеріалу;
- є суттєві помилки у викладі інформації та висновках;
- спеціальною термінологією студент володіє погано;
- завдання виконано неохайно, з виправленнями й багатьма помилками;

- не вміє аналізувати та редагувати текст відповідно до його функціонального призначення й не має знань про його структурну та мовну організацію.

Формою організації підсумкового контролю знань студентів є екзамен (VI семестр), проміжного – контрольна робота (V семестр). Підсумкова оцінка (за 100-бальною шкалою) визначається як сума трьох складників:

– сумарної кількості балів за усну відповідь, виконання практичних завдань та поточне тестування з відповідних тем (30 балів);

– оцінки за індивідуальне науково-дослідне завдання (5 балів) та самостійну роботу (5 балів);

– оцінки за екзамен (максимум 60 балів, з них 20 балів за кожне з двох теоретичних питань, 20 балів за виконання практичного завдання).

Детальний розподіл балів представлено в таблиці (див. додаток).

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	Відмінно
82 – 89	B	Добре
75 – 81	C	
67 – 74	D	Задовільно
60 – 66	E	
1 – 59	Fx	Незадовільно

КОРОТКИЙ СЛОВНИК ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Алегорія – троп, один з видів образного, непрямого називання, коли абстрактне поняття або судження передається через конкретний образ.

Алітерація – повторення одного або кількох приголосних звуків у суміжних або близько розташованих у тексті словах.

Алогізм – сполучення суперечливих понять, свідоме порушення логічних зв'язків, ініційоване задля створення певного стилістичного та смислового ефекту.

Алонім – різновид власної назви того самого об'єкта.

Алофраза – варіант словосполучення, фразеологічного виразу тощо. Напр.: *морочити голову - сушити голову, забивати голову; наводити на думку - прийти на думку* та ін.

Ампліфікація – фігура мови, що полягає в нагромадженні однорідних мовних засобів для підсилення експресивності висловлювання.

Анафора, єдинопочаток – фігура мови, що утворюється повторенням певних звуків, слів чи синтаксичних конструкцій на початку суміжних мовних одиниць; протилежна епіфорі.

Анахронізм – помилкове чи свідоме (зі спеціальною стилістичною настановою) використання слова або вислову, що вже застаріли і не відповідають мовним нормам певної епохи.

Антитеза – фігура мови, що полягає у протиставленні або зіставленні порівнюваних понять, явищ, ситуацій шляхом поєднання їх мовних виражень в одному контексті для досягнення певного виражально-зображального ефекту (увиразнення протилежності, підкреслення несумісності або, навпаки, діалектичне співіснування тих чи інших понять тощо).

Антифриз, антифразис – різновид енантіосемії, троп, що полягає у навмисному, спеціально заданому вживанні мовної одиниці з протилежним значенням або конотацією.

Антоніми – слова (переважно однієї частини мови) або їх окремі значення, а також стійкі словосполучення, афікси, граматичні форми, зокрема синтаксичні конструкції, що, тісно поєднуючись певною семантичною спільністю, розрізняються на цій самій основі максимально протилежними значеннями.

Антономазія – троп, що полягає в заміні прямої назви особи іншою: 1) загальної – власною назвою з міфології, історії, літератури

тощо на основі певних асоціацій метафоричного характеру; відрізняється від деонімізації – заміни власної назви загальною на основі асоціацій переважно метонімічного характеру; 2) описовим найменуванням особи.

Антропоморфізація – олюднення.

Апокопа – утинання одного або кількох звуків у кінці слова без зміни лексичного значення.

Арготизми – лексика, що характеризує мовлення людей, які свідомо прагнуть зробити свою мову «таємною», незрозумілою для інших.

Архаїзми – мовні одиниці, що застаріли або зовсім вийшли з ужитку.

Асонанс – повторення однакових голосних (переважно наголошених) звуків у суміжних чи близько розташованих словах художнього тексту співзвучність голосних у римі; вид звукопису.

Астеїзм – різновид антифразу, троп, в якому мовна одиниця з негативним значенням, осудливою конотацією вживається як форма вираження похвали, захоплення, ласки.

Афреза – утинання певних звуків у слові задля уникнення їх збігу та дотримання вимог віршової метроструктури; протилежна *редуплікації*.

Варваризм – іншомовне або створене за іншомовним зразком слово або зворот, що не стали загальноновживаними, не відповідають нормам мови, зберігаючи своє національно-конотативне забарвлення.

Відсторонення – художній прийом, за допомогою якого психічні процеси, стани зображуються як самостійно існуючі фізичні явища.

Вульгаризм – грубе, брутально-лайливе слово або зворот, ужиті в літературній мові.

Гетерофемія – помилкове вживання одного слова замість іншого, подібного за формою, але не тотожного за значенням.

Гіатус, зіяння – збіг двох або кількох голосних звуків в одному слові або на межі слів.

Гіпербола – троп, що полягає в надмірному перебільшенні характерних властивостей чи ознак певного предмета, явища або дії для надання об'єктові зображення більшої виразності, а самому зображенню – більшої переконливості.

Градація – стилістична фігура, що полягає у поступовому нагнітанні семантично близьких і (або) синтаксично однотипних компонентів задля підвищення (клімакс) чи пониження (антиклімакс) інтенсивності їх значення, емоційно-експресивного забарвлення всього висловлювання.

Дисфемізм, какофемізм – троп, що полягає в заміні звичайної, нейтральної назви грубим, вульгарним словом або висловом з метою приниження об'єкта її позначення, для емоційного підсилення та увиразнення висловлення; іноді є виявом мовної бравади, прагненням епатувати слухача.

Діалектизм – позанормативний елемент літературної мови, що має виражену діалектну віднесеність.

Евфемізм – троп, благозвучне слово або вислів, що вживається для непрямого, прихованого, зокрема пом'якшеного, ввічливого позначення певних предметів, явищ, дій замість прямої їх назви (що вже існує при перейменуванні або логічно найбільш умотивована при первинному найменуванні).

Евфонія, милозвучність – здатність фонетичної системи мови до мелодійного звучання, а також до створення звукових образів у висловлюванні.

Езопівська мова – особливий стиль викладу, для якого характерним є використання натяків, недомовок, алегорій, перифразів, іронії тощо.

Екзотизм – слово або вислів, запозичені з маловідомої, найчастіше неєвропейської мови і вживані для надання мові особливого колориту.

Екологія – спотворення слів у дитячій вимові.

Експресивні стилі – різновиди мови, що мають певний колорит (урочистості, піднесеності – високий; нейтральності – середній; іронічності, зневажливості – низький), який твориться добором і поєднанням відповідних мовних засобів – лексичних, фразеологічних, словотвірних, морфологічних, синтаксичних.

Експресивність – властивість мовної одиниці підсилювати логічний та емоційний зміст висловлювання, виступати засобом суб'єктивного увиразнення мови.

Енантіосемія – розвиток у мовної одиниці протилежних значень, поляризація її значень.

Епітет – троп, художнє означення або обставина способу дії, які образно змальовують особу, предмет, дію чи явище або виражають емоційне ставлення до них.

Епіфора – стилістична фігура, протилежна анафорі, що утворюється повторенням однакових мовних елементів наприкінці суміжних віршових рядків, строф, речень, абзаців, розділів твору.

Етнографізм – різновид лексичного діалектизму, назва предмета, поняття, характерного для побуту, господарювання представників певної етнічної групи чи культурно-етнічного регіону.

Жаргон – один із різновидів соціальних діалектів, що відрізняється від загальноновживаної мови використанням специфічної експресивно забарвленої лексики, синонімічної до слів загального вжитку, фразеології, іноді й особливостями вимови.

Запозичені слова – іншомовні слова, цілком засвоєні мовою, що їх запозичила.

Застарілі слова – слова та їх окремі значення, а також номінативні словосполучення, що на певному етапі розвитку мови вийшли із загального вжитку.

Звуковідтворення – включення в текст переданих фонетичними засобами мови звуків і шумів довілля.

Звуконпис – система звукового інструментування (алітерація, асонанс і т. ін.), спрямована на створення звукового образу.

Значення стилістичне – додаткове значення (один із видів конотації) мовної одиниці, яке нашаровується на її предметно-поняттєвий або граматичний зміст. У ширшому розумінні об'єднує стильове і власне стилістичне значення.

Ідіостиль, ідіолект – сукупність мовно-виражальних засобів, які виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших; своєрідність мови окремого індивіда.

Інтимізація мовлення – мовні засоби і прийоми, що передають настрій мовця, наближають автора до читача як до співрозмовника.

Інтонація – сукупність звукових мовних засобів, завдяки яким передаються смисловий, емоційно-експресивний і модальний характер висловлювання, комунікативне значення та ситуативна зумовленість, стилістичне забарвлення тексту, індивідуальність виражальних прийомів мовця.

Іншомовні слова – слова з інших мов, які, на відміну від запозичених слів, не засвоєні повністю мовою, що їх запозичила, усвідомлюються мовцями як чужорідні й зберігають ознаки свого походження.

Іронія – троп, в якому з метою прихованого глузування або для легкого, добродушного жарту мовна одиниця з позитивно-стверджувальними значенням, конотацією або модальністю вживається з прямо протилежними характеристиками.

Історизми – слова, вживані для позначення предметів, явищ і понять які вийшли з ужитку, припинили своє існування внаслідок соціально-побутових і суспільно-політичних змін.

Каламбур – різновид гри слів, що полягає у створенні комічно-сатиричного ефекту шляхом обігрування близькозвучних або однозвучних одиниць з різними значеннями.

Калька – запозичення слів та виразів з іншої мови шляхом їх буквального перекладу.

Канцеляризм – слово, стійке словосполучення, граматична форма, конструкція, що є специфічною одиницею офіційно-ділового стилю літературної мови, зокрема його адміністративно-канцелярського підстилю.

Катахреза – троп; несподіване вживання слова, розвиток нового значення або розширення предметно-поняттєвої віднесеності слова, що не відповідають і навіть суперечать його первісному значенню, внутрішній формі.

Квазісиноніми – слова з близьким, але не тотожним лексичним значенням.

Кліше – мовний засіб, стандартний зворот, регулярно повторюваний у певних умовах і контекстах; мовний стереотип з позитивною функцією.

Ключові слова – слова, яким належить визначальна роль у звуковій і семантичній організації поетичного тексту.

Книжна мова – мова, в якій переважають книжна лексика, писемні усталені звороти (штампи, стереотипи), ускладнений синтаксис з підрядними граматичними зв'язками, типовий для писемної мови, орієнтація на піднесений високий стиль.

Колорит – стилістичне забарвлення (тональність, реєстр) висловлювання, тексту, орієнтоване на його суб'єктивно-оцінне сприймання, на потребу викликати у читача (слухача) певні емоції, настрої.

Конотація – додаткові семантичні і прагматичні особливості («співзначення») лексичного значення та значень інших мовних рівнів, які нашаровуються на їх предметно-поняттєвий аспект і можуть бути зумовлені як змістом, так і внутрішньою формою слова.

Контамінація – об'єднання двох або більше мовних одиниць в одну.

Контекст – мовне оточення або ситуація, в яких уживається лінгвістична одиниця.

Лексика ділова – слова й усталені звороти, що вживаються в усній та писемній формах офіційно-ділового стилю і виконують функції офіційного спілкування.

Лексика емоційна – слова, що мають у своєму значенні компонент оцінки, виражають почуття, позитивне чи негативне сприймання дійсності.

Лексика загальноживана – найбільший тематично-стилістичний шар лексики мови, використання якого вільне, нічим не обмежене.

Лексика книжна – слова, що вирізняються на тлі стилістично нейтральної лексики літературної мови своїм походженням, особливостями словотворчої будови та вузькою сферою вживання.

Лексика наукова – слова з додатковим стилістичним забарвленням, вживані в мові наукового стилю.

Лексика нейтральна (міжстильова) – загальноживана лексика, яка не пов'язана з певними функціональними різновидами (стилями) мови і не має експресивного забарвлення.

Лексика поетична – слова з додатковим стилістичним забарвленням, вживані у мові фольклору та художньої літератури.

Лексика просторічна – некодифікована лексика, вживана у мові осіб з низьким рівнем загальної освіти; слова зі зниженим емоційно-оцінним забарвленням, невмотивовані русизми, вульгаризми тощо.

Лексика розмовна – слова, що протиставляються стилістично нейтральній та книжній лексиці літературної мови своїм емоційно-експресивним забарвленням і функціонально-стильовим навантаженням.

Лексика розмовно-побутова – слова, що позначають предмети побуту: назви їжі, одягу, хатнього начиння і т. ін.

Лексика стилістично маркована – лексика, яка має емоційно-експресивне забарвлення, співвідносна з одним чи кількома стилями.

Літота – пом'якшення категоричності оцінки, послаблення певного твердження шляхом використання не прямого позначення певного поняття, а заперечення того поняття, що є протилежним даному.

Макаронічна мова – механічна суміш слів чи висловів з різних мов або переінакшення їх на іноземний лад.

Малапропізми – перекручення слів і зворотів літературної мови.

Мейозис – троп, що полягає в навмисному применшенні інтенсивності вияву ознаки або перебігу дії, розміру та кількості предметів, значущості чого-небудь.

Метаграма – віршовий прийом, який полягає в заміні початкової літери слова.

Металогія – вживання слів у переносному значенні.

Метаморфоза – перетворення однієї форми образу в іншу.

Метафора – один з основних тропів, що полягає в уживанні слова, яке позначає певний предмет (явище, дію чи ознаку), для номінації іншого предмета на основі подібності, яка впливає з їх зіставлення за асоціацією.

Метонімія – один з основних тропів, суть якого полягає в перенесенні назви одного класу предметів або одиничного предмета на інший клас або одиничний предмет на основі суміжності їх значень.

«Народна етимологія» – назва, яка вживається щодо фактів хибного розуміння походження або значення мовної одиниці, коли їй на основі випадкової формальної подібності або тотожності з іншою одиницею, більш знайомою мовцеві, помилково приписуються значення чи мотивація останньої.

Нейтральні стилістичні засоби мови, міжстильові мовні засоби – мовні одиниці, які не несуть у своїй семантиці додаткових стилістичних значень і можуть уживатися в будь-якому функціональному стилі.

Неологізм – слово, а також його окреме значення, вислів, які з'явилися в мові на певному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцями, або були вжиті тільки в якомусь акті мовлення, тексті чи мові певного автора.

Норма мовна – сукупність мовних засобів, що відповідають системі мови й сприймаються її носіями як зразок суспільного спілкування у певний період розвитку мови і суспільства.

Образність – наявність у мовної одиниці слововживань або вже сформованого переносного значення з яскравим виражально-зображальним ефектом, побудованим на метафоричних, рідше метонімічних та інших асоціаціях.

Оказіоналізм – незвичне, здебільшого експресивно забарвлене слово що утворене з порушенням законів словотворення чи мовної норми й існує лише у певному контексті, в якому воно виникло.

Оксиморон – троп, що полягає у поєднанні слів з протилежними або просто взаємовиключними значеннями для вираження нового цілісного поняття або окремого явища в оригінальній формі.

Омоніми – слова або їх окремі граматичні форми, а також стійкі словосполучення, морфеми, синтаксичні конструкції, що при однаковому звучанні (або написанні) мають абсолютно різні значення.

Ономатопея, звуконаслідування – відображення звуків навколишньої дійсності за допомогою спеціально дібраних слів, у складі яких повторюються фонеми, що нагадують відповідні звуки.

Парадокс – твердження, висловлення, що, на перший погляд, містить у собі внутрішню суперечність, логічну несполучуваність, тобто одна частина речення ніби заперечує іншу.

Парафраза – переказ своїми словами чужих думок, текстів.

Пароніми – слова, а також фразеологічні одиниці й синтаксичні конструкції, що при повній або частковій семантичній відмінності є дуже подібними за формою, внаслідок чого можуть сплутуватися в мовленні або спеціально обіграватися зі стилістичною настановою.

Парономазія – різновид гри слів, фігура мови, що полягає в навмисному зближенні в контексті паронімів і взагалі співзвучних слів або їх форм з певною стилістичною настановою.

Переносне значення – похідне, вторинне значення мовної одиниці, що розвивається з прямого, вихідного, значення і робить її полісемічною.

Перифраз – слова, усталені словосполучення (зрідка – речення), що є образно-переносними й описовими найменуваннями предметів, явищ, істот, осіб тощо.

Персоніфікація – вид метафори, троп, що полягає в перенесенні ознак і властивостей людини на предмети, явища природи, абстрактні поняття, тварин; поетичне олюднення довкілля.

Плеоназм – стилістична фігура, побудована на повторенні слів або афіксів з тотожними або подібними значеннями з метою підкреслення, уточнення, емоційного виділення якоїсь ознаки.

Поетична мова – 1) віршована мова; 2) мова художньої літератури з її визначальною естетичною функцією; 3) система мовно-виражальних засобів, орієнтованих на досягнення ефекту високого стилю, незвичного для буденного спілкування.

Порівняння – троп, який полягає у поясненні одного предмета через інший, подібний до нього, з використанням компаративної зв'язки.

Просторіччя – один зі структурно-функціональних некодифікованих різновидів загальнонародної мови, який, не будучи обмеженим

територіальними або вузькосоціальними рамками, разом з діалектами та жаргонами протистоїть літературній мові, її розмовному стилю.

Професіоналізми – слова й вирази, вживані групами осіб для позначення предметів і понять, які безпосередньо пов'язані з їхньою професійною діяльністю або родом занять.

Редуплікація – повторення кореня, основи або цілого слова.

Ритмомелодика – інтонаційно-семантична та ритмічна організація мови, що визначається її надсегментними ознаками.

Символ – багатозначний предметний образ, який об'єднує між собою різні плани художнього відтворення дійсності на основі їх істотної спільності, спорідненості.

Синекдоха – вид метонімії, що ґрунтується на суміжності кількісного характеру при відношеннях між цілим або взагалі чимось більшим і його частиною, або взагалі чимось меншим, між певною сукупністю та її окремим елементом.

Синестезія – художній прийом, що полягає в поєднанні в одному тропі різних, іноді далеких асоціацій.

Синкопа – випадіння звуку або складу в середині слова.

Синоніми – слова (переважно однієї частини мови) або їх окремі значення, а також стійкі словосполучення, афікси, словотворчі типи, граматичні форми, зокрема синтаксичні конструкції, що за повної або часткової формальної відмінності мають тотожні чи майже тотожні значення.

Синоніми абсолютні – синоніми, повністю рівнозначні і загалом тотожні за вживанням, тобто стильовою сферою функціонування, емоційно-експресивною характеристикою, частотністю, сполучуваністю.

Система стилістична – сукупність функціональних та експресивних стилів у їх взаємозв'язках.

Соціолект (соціальний діалект) – різновид загальнонародної мови, що характеризується специфічними лексичними та фразеологічними засобами, вживаними в середовищі окремих соціальних, професійних, вікових та інших груп населення.

Стереотип – слово, мовний зворот, що повторюються без змін, автоматично, як усталена формула, мовний шаблон; трафарет.

Стилізація – свідоме переймання мовних ознак певного стилю, жанру, характерних для відповідної історичної доби, етнічно-діалектного чи соціального середовища, індивідуальної авторської стильової манери.

Стиль – різновид, видозміна літературної мови; манера мовного вираження у різних сферах, умовах, формах спілкування (усній і писемній); мистецтво слова.

Стиль епістолярний – функціональний різновид літературної мови, який обслуговує сферу письмових приватних або приватно-офіційних відносин.

Стиль конфесійний – стильовий різновид української мови, який обслуговує релігійні потреби суспільства.

Стиль науковий – функціональний різновид літературної мови, що використовується з пізнавально-інформативною метою в галузі науки та освіти.

Стиль публіцистичний – один із функціональних стилів літературної мови, призначений для передачі масової інформації.

Стиль розмовний – різновид літературної мови, яким послуговуються мовці в щоденному неофіційному спілкуванні.

Стиль функціональний – різновид літературної мови, що характеризується системним об'єднанням мовних одиниць різних рівнів, функції яких зумовлені суспільною сферою використання мови, настановами й умовами спілкування.

Стиль художній – функціональний різновид літературної мови, що моделює світ через конкретно-чуттєві образи й виконує естетичну функцію

Суржик – мова, в якій штучно об'єднані без дотримання літературних норм елементи різних мов.

Табу мовне – заборона на вживання певних слів, що зумовлюється містично-забобонними, соціально-політичними, зокрема цензурними, та культурними і морально-етичними чинниками.

Тавтологія – неусвідомлений, мимовільний або, навпаки, навмисний повтор у межах словосполучення, речення того самого чи однокореневих слів або різнокореневих слів з тотожним, аналогічним і подібним значенням.

«Тарабарська мова» – навмисне спотворення мови додаванням до кожного складу (переважно повнозначних слів) певного звукосполучення, однотипною зміною кінцевих складів або їх переставлянням у суміжних словах, що робить мову незрозумілою для тих, хто не знає способу такого «словотворення».

Термін – слово або словосполучення, що позначає поняття певної галузі науки, техніки тощо.

Троп – мовностилістичний зворот, що полягає у вживанні слова або вислову в непрямому, переносному значенні для досягнення відповідного виражально-зображального ефекту.

Уподібнення – троп, розгорнуте порівняння, в якому розкривається низка подібних ознак між предметами, що розширює та поглиблює його семантичне поле, витворює потік містких асоціацій.

Фольклоризми – народнопоетичні слова й вислови.

Фонетичний символізм – зв'язок між звучанням і значенням слова, який виникає переважно внаслідок взаємодії різних видів відчуття (моторних, акустичних, зорових і т. ін.).

Фоностилїстика – розділ стилістики, що вивчає експресивні властивості звуків мови, засоби досягнення її милозвучності та явища поетичної фонетики – звукопис, ритміку вірша, ритмотворення.

Фразеологізм – нарізно оформлений, але семантично цілісний і синтаксично неподільний мовний знак, відтворюваний у процесі мовлення у вигляді фіксованої конструкції з властивим їй лексичним складом і значенням.

Фразеологізми книжні – фразеологізми, що походять з наукового, офіційно-ділового, публіцистичного або художнього стилів.

Фразеологізми розмовно-побутові – фразеологізми, що походять з усного побутового мовлення.

Фразеологізми фольклорні – фразеологізми, що походять з мови фольклору.

Штамп мовний – художній прийом або зворот мови, що багаторазово повторюється без творчого осмислення; вислів, який механічно відтворюють; трафарет, шаблон; мовний стереотип з негативним забарвленням.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДО КУРСУ

1. Бабич Н. Д. Практична стилістика і культура української мови / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, 2003. – 432 с.
2. Бабич Н.Д. Богословський стиль української мови у контексті стилістичної науки : збірник науково-дидактичних праць / Н. Д. Бабич. – Чернівці : Букрек, 2009. – 214 с.
3. Білодід І. К. Вибрані праці. В 3 т. Т. 3 : [Праці з стилістики] / гол. ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 1968. – 410 с.
4. Богдан С. К. Методи й методика лінгвостилістичних досліджень : методичні рекомендації для студентів-філологів / С. К. Богдан. – Луцьк, 2011. – 28 с.
5. Ботвина Н. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : [навчальний посібник] / Н. Ботвина. – К. : АртЕк, 1999. – 263 с.
6. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови / М. М. Пилинський, Н. Я. Дзюбишина-Мельник, К. В. Ленець та ін. : моногр. – К. : Наук. думка, 1990. – 216 с.
7. Вихованець І. Р. Розмовляймо українською : мовознавчі етюди / Іван Вихованець; післямова А. Загнітка. – К. : Унів. вид-во ПУЛЬСАРИ, 2012. – 160 с.
8. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика сучасної української мови: Використання морфологічних засобів мови : навч. посіб. / Г. Й. Волкотруб. – К. : ТОВ «ЛДЛ», 1998. – 176 с.
9. Дорошенко С. І. Граматична стилістика української мови: посіб. / С. І. Дорошенко. – К. : Рад. шк, 1985. – 200 с.
10. Дудик П. С. Стилiстика української мови : навч. посiб. / П. С. Дудик. – К. : Академiя, 2005. – 268 с.
11. Жанри і стилі в історії української літературної мови / В. В. Німчук, В. М. Русанівський, І. П. Чепіга та ін., відп. ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Наук. думка, 1989. – 288 с.
12. Жовтобрюх М. А. Мова української періодичної преси / М. А. Жовтобрюх. – К. : Наук. думка, 1970. – 303 с.
13. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності / С. Я. Єрмоленко. – К. : Рідна мова, 1997. – 431 с.
14. Капелюшний А. О. Типові орфографічні та пунктуаційні помилки в журналістських текстах / А. О. Капелюшний. – Львів : ЛНУ, 2000. – 60 с.

15. Капелюшний А. О. Стилїстика : Редагування журналістських текстів : Практичні заняття : посіб. / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2003. – 544 с.
16. Капелюшний А. О. Практична стилїстика української мови / А. О. Капелюшний. – Львів : ПАІС, 2007. – 400 с.
17. Караванський С. Секрети української мови / С. Караванський. – К. : УКСП «Кобза», 1994. – 152 с.
18. Коваль А. П. Збірник вправ з практичної стилїстики : Українська мова / А. П. Коваль. – К. : Вища шк., 1979. – 143 с.
19. Коваль А. П. Науковий стиль сучасної української літературної мови : Структура наукового тексту / А. П. Коваль. – К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1970. – 306 с.
20. Коваль А. П. Практична стилїстика української мови / А. П. Коваль. – 3-є вид., доповн. і переробл. – К. : Вища шк., 1987. – 351 с.
21. Кордун П. П. Збірник вправ із стилїстики : посіб. для вчителів / П. П. Кордун. – К. : Рад. шк, 1987. – 161 с.
22. Кравець Л. В. Стилїстика української мови : Практикум : навч. посіб. / За ред. Л. І. Мацько. – К. : Вища шк., 2004. – 199 с.
23. Мамрак А. В. Українське документування : Мова та стиль : навч. посіб. / А. В. Мамрак. – 3-є вид. – К. : Центр. навч. л-ри, 2004. – 364 с.
24. Мацько Л. І. Стилїстика української мови : [підручник] / Л. І. Мацько, О. М. Сидоренко, О. М. Мацько. – К. : Вища школа, 2003. – 462 с.
25. Огієнко І. Український стилїстичний словник : підруч. кн. для вивч. укр. літ. мови / І. Огієнко. – 2-є вид. – Вінніпег (Канада), 1978 : Накладня т-ва «Волинь». – 496 с.
26. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : [навчальний посібник] / Г. С. Онуфрієнко. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 312 с.
27. Особливості мови і стилю засобів масової інформації. – К. : Вища школа, 1983. – 152 с.
28. Пономарів О. Д. Культура слова : Мовностилїстичні поради / О. Д. Пономарів. – К. : Либідь, 1999. – 240 с.
29. Пономарів О. Д. Стилїстика сучасної української мови : підруч. / О. Д. Пономарів. – 3-є вид., переробл. та доповн. – Т. : Навч. кн.; Богдан, 2000. – 248 с.

30. Пономарів О. Д. Українське слово для всіх і для кожного / Олександр Пономарів. – К. : Либідь, 2013. – 360 с.
31. Приватні листи XVIII ст. / Підгот. до вид. В. А. Передрієнко. – К. : Наук. думка, 19987. – 173 с.
32. Словник тропів і стилістичних фігур / автор-укладач В. Ф. Святовець. – К. : ВЦ «Академія», 2011. – 176 с.
33. Стилистика газетных жанров / под. ред. Д. Э. Розенталя. – М. : Изд-во Москов. ун-та, 1981. – 230 с.
34. Стилистический энциклопедический словарь русского языка / под ред. М. Н. Кожинной ; члены редколлегии: Е. А. Баженова, М. П. Котюрова, А. П. Сковородников. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Флинта : Наука, 2006. – 696 с.
35. Стиль і час : Хрестоматія : [Функціонально-стильове розмаїття української літературної мови, становлення її норм від самого початку до нашого часу] / О. П. Блик, Г. М. Колесник, К. В. Ленець та ін. – К. : Наук. думка, 1983. – 250 с.
36. Чередниченко І. Г. Нариси з загальної стилістики сучасної української мови : Посіб. / І. Г. Чередниченко. – К. : Рад. шк., 1962. – 495 с.
37. Яцимірська М. Г. Культура фахової мови журналіста : навч. посібник / М. Г. Яцимірська. – Львів : ПАІС, 2004. – 332 с.

Корисні інтернет-ресурси

<http://kultura-movy.wikidot.com/>
<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
<http://nepravylno-pravylno.wikidot.com/>
<http://ponomariv-kultura-slova.wikidot.com/>
<http://rodovyi-vidminok.wikidot.com/>
<http://ros-ukr-idioms.wikidot.com/>
<http://sum.in.ua/>
<http://velyka-chy-mala-litera.wikidot.com/>
<http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
<http://www.litopys.org.ua/>
<http://www.mova.info/>
<http://www.novamova.com.ua/>
<http://www.pravopys.net/>
<http://www.r2u.org.ua/>
<http://www.rozum.org.ua/>

ДОДАТОК

ТАБЛИЦЯ РОЗПОДІЛУ БАЛІВ

Змістовий модуль 1	Тема 1	2	10
	Тема 2	2	
	Тема 3	2	
	Тема 4	2	
	Тема 5	2	
	Тема 6	–	
	Тема 7	–	
	Тема 8	–	
	Тема 9	–	
Змістовий модуль 2	Тема 10	2	10
	Тема 11	2	
	Тема 12	2	
	Тема 13	–	
	Тема 14	2	
	Тема 15	–	
	Тема 16	2	
	Тема 17	–	
Змістовий модуль 3	Тема 18	–	10
	Тема 19	2	
	Тема 20	2	
	Тема 21	2	
	Тема 22	–	
	Тема 23	2	
	Тема 24	2	
	Тема 25	–	
Самостійна робота			5
Індивідуальна робота			5
Модульні контрольні роботи	МКР 1		30
	МКР 2		30
Сума балів			100

Навчально-методичне видання

Левчук Ірина Петрівна

ПРАКТИЧНА СТИЛІСТИКА

РОБОЧА ПРОГРАМА ТА
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ СТУДЕНТІВ
НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ
«ВИДАВНИЧА СПРАВА ТА РЕДАГУВАННЯ»

Авторська редакція